

SPRAVEDLIVÁ TRANSFORMACE A KORUPČNÍ RIZIKA

Kristina Zindulková

SPRAVEDLIVÁ TRANSFORMACE A KORUPČNÍ RIZIKA

Policy paper

Srpen 2021

Autorka – Kristina Zindulková

Citace – ZINDULKOVÁ, K. Spravedlivá transformace a korupční rizika. *Transparency International – Česká republika*. Praha, srpen 2021.

Editace – Jitka Cardová

Sazba – Jana Stehnová

Tento text vznikl v rámci projektu SHADE realizovaného českou pobočkou globální sítě Transparency International v partnerství se think-tankem Asociace pro mezinárodní otázky (AMO). Projekt je podpořen nadací Foundation Open Society Institute (FOSI). Výhradní odpovědnost za obsah této publikace nesou její autoři. Informace obsažené v této publikaci nemusí nutně odrážet postoj či stanoviska nadace FOSI a nadace není zodpovědná za jejich jakékoliv další využití.

Transparency International – Česká republika (TI ČR)

Sokolovská 260/143

180 00 Praha 8

+420 224 240 895

posta@transparency.cz

www.transparency.cz

Vedoucí projektu – Jana Stehnová

jana.stehnova@transparency.cz

Asociace pro mezinárodní otázky

Žitná 27/608

110 00 Praha 1

+420 224 813 460

info@amo.cz

www.amo.cz

OBSAH

ZÁMĚR A DOPORUČENÍ	4
ÚVOD	6
SPRAVEDLIVÁ TRANSFORMACE V ČR	7
EVROPSKÁ ÚROVEŇ SPRAVEDLIVÉ TRANSFORMACE	8
Základní parametry Fondu pro spravedlivou transformaci	9
IMPLEMENTACE SPRAVEDLIVÉ TRANSFORMACE NA ÚROVNI ČR	13
Operační program Spravedlivá transformace	15
Příprava Plánu spravedlivé územní transformace	21
KORUPČNÍ RIZIKA V PROCESU SPRAVEDLIVÉ TRANSFORMACE	23
1. ČASOVÝ TLAK	24
2. TRANSPARENTNOST A KOMUNIKACE SMĚREM K VEŘEJNOSTI	26
3. OBČANSKÁ PARTICIPACE	29
4. VELKÉ PODNIKY, STRATEGICKÉ PROJEKTY A PŘÍSTUPNOST FONDU PRO MALÉ AKTÉRY	31
5. KONCEPČNOST A ÚČINNOST OPATŘENÍ	36
ZÁVĚRY	39
LITERATURA A ZDROJE	41
AUTORKA	53
PROJEKT SHADE	53
TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČESKÁ REPUBLIKA	54
ASOCIACE PRO MEZINÁRODNÍ OTÁZKY	54

ZÁMĚR A DOPORUČENÍ

Tento policy paper si klade za cíl **zmapovat vznik opatření zajišťujících naplnění cílů spravedlivé transformace na evropské úrovni a jejich převzetí a implementaci v ČR. Následně identifikuje ta korupční rizika, která by mohla zmařit naplnění cílů spravedlivé transformace v České republice.**

Tento dokument je v pořadí druhý ze souboru policy paperů věnovaných korupčním rizikům v mitigačních a adaptačních procesech. Vzhledem k identifikovaným rizikům doporučujeme:

- **Posílit personální kapacity a finanční kapacity řídicích orgánů**, aby mohla být realizována opatření adekvátní pro řešení strukturálních problémů českých uhelných regionů a aby mohly být naplněny cíle spravedlivé transformace.

Kdo to může zajistit: Vláda České republiky, Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky (MMR), Ministerstvo životního prostředí České republiky (MŽP), Ministerstvo financí České republiky (MF).

- **Zajistit transparentnost rozhodovacího procesu k Fondu pro spravedlivou transformaci na všech úrovních správy**, zejména co se týče 1/ alokací pro jednotlivé oblasti podpory a typy financování (strategické projekty, tematické výzvy, grantová schémata); 2/ nastavování kritérií pro výběr projektů v rámci Operačního programu Spravedlivá transformace; 3/ procesu výběru a prioritizace projektů vč. způsobu stanovení hodnotitelů.

Kdo to může zajistit: Vláda České republiky, MMR, MŽP, Rady krajů, Parlament České republiky.

- Nastavit informační strategii o spravedlivé transformaci a příležitostech poskytovaných Fondem pro spravedlivou transformaci tak, **aby byla komunikace plošná, srozumitelná a motivující pro relevantní místní aktéry a širokou veřejnost v uhelných regionech.**

Kdo to může zajistit: Vláda České republiky, MMR, MŽP, Rady krajů.

- Zajistit plnohodnotné zapojení veřejnosti do procesu transformace uhelných regionů (vč. podnikatelů, zástupců samospráv, veřejných a vzdělávacích institucí, spolků, občanské společnosti a místních občanů) ve spolupráci s kraji. **Zajistit, že participace bude inkluzivní pro všechny skupiny a že se skutečně promítne do podoby spravedlivé transformace** (např. do prioritizace oblastí podpory či aktualizace plánů transformace), a to formou

různých participačních metod (veřejné konzultace, kulaté stoly, připomínkování, občanské poroty, reprezentativní průzkum, focus groups apod.).

Kdo to může zajistit: Vláda České republiky, MMR, Rady krajů, pověřené subjekty nebo k tomu účelu zřízená instituce.

- Zajistit významnou podporu přípravy projektů (zejména pro samosprávy, malé a střední podniky, spolky apod.) **poskytnutím komplexního poradenství k vytváření projektové žádosti a poskytnutím prostředků pro financování projektové přípravy i samotného projektu** (vzhledem k zpětnému financování z FST); mapovat a odstraňovat překážky ztěžující podávání projektů.

Kdo to může zajistit: Vláda České republiky, MMR, MŽP, MF, Rady krajů, vzdělávací instituce nebo k tomu účelu zřízená instituce.

- Nastavit taková **kritéria výběru projektů a požadované projektové přípravy, která zajistí výběr projektů s významným přínosem pro transformaci kraje a místní obyvatele, jež budou zároveň v souladu s dlouhodobým cílem klimatické neutrality**. U již vybraných strategických projektů věnovat pozornost jejich další přípravě, aby byly v souladu s těmito kritérii. Zajistit, aby pravidla pro čerpání prostředků z Fondu pro spravedlivou transformaci byla jednoduchá a uživatelsky vstřícná, a tím pádem nebránila v zapojení menším aktérům.

Kdo to může zajistit: Vláda České republiky, MMR, MŽP, Rady krajů.

- **Systematicky a intenzivně pracovat na rozvoji uhelných regionů nad rámec implementace Fondu pro spravedlivou transformaci** (zejména co se týče podpory zaměstnanců uhelného průmyslu a obcí v blízkosti uhelné infrastruktury).

Kdo to může zajistit: Vláda České republiky, MMR, MŽP, MF, Parlament České republiky.

ÚVOD

Klimatická politika a z ní plynoucí energetická transformace přináší výrazné změny v sociální a ekonomické struktuře. V ČR se to v tuto chvíli týká zejména odklonu od uhlí a jeho náhrady nízkoemisními zdroji. Jednoduše řečeno, odklon od uhlí s sebou nese příležitosti v podobě rozvoje nových nízkoemisních odvětví a nových pracovních míst, zatímco na druhé straně vytváří výzvy v podobě snížení veřejných rozpočtů či ztráty pracovních míst spojených s uhelným sektorem.

Spravedlivou transformací se rozumí takový odklon od uhlí a přechod na nízkouhlíkové zdroje energie, který bude předcházet negativním socioekonomickým dopadům a nabídne regionům a jejich obyvatelům perspektivní budoucnost bez těžby a spalování uhlí. K rychlému odklonu od uhlí bude v ČR nepochybně docházet už v příštích deseti letech, nasvědčuje tomu i rozhodnutí vlády z května 2021 přepracovat stanovisko Uhlé komise a zväžit rychlejší termín konce spalování uhlí, než je rok 2038.¹ **Z užšího pohledu se spravedlivou transformací rozumí proces, který nastartovala Evropská komise návrhem zřídit Fond pro spravedlivou transformaci za účelem podpory regionů v transformaci.**

Nelze očekávat, že dopady transformace energetiky vyřeší tento jeden fond. Přesto je to důležitý začátek, kterým v českém kontextu startuje samotná spravedlivá transformace.

V tomto dokumentu se tedy budeme věnovat převážně vzniku Fondu pro spravedlivou transformaci, mějme ale na paměti i širší rozměr spravedlivé transformace. V první části představíme, jak je proces spravedlivé transformace ukotven na evropské úrovni a jak v ČR probíhá příprava na čerpání peněz prostřednictvím Mechanismu spravedlivé transformace. **Pokud jste s průběhem procesu seznámeni, můžete rovnou přesunout pozornost na druhou část tohoto dokumentu, v níž se seznámíte s tím, jaká rizika přináší implementace spravedlivé transformace a rozdělování částek v řádu desítek miliard českých korun z Fondu pro spravedlivou transformaci.**

1 Zdroj: Usnesení vlády České republiky ze dne 24. května 2021 č. 481.

SPRAVEDLIVÁ TRANSFORMACE V ČR

Jak probíhá spravedlivá transformace v českém kontextu? V této kapitole se zabýváme tím, jaké nástroje pro spravedlivou transformaci iniciovala Evropská unie a jak probíhá jejich implementace v ČR.

Nejprve je dobré si připomenout, proč se spravedlivá transformace (dále také ST) týká českých regionů. Restrukturalizací mají projít tři kraje: Ústecký (ÚK), Karlovarský (KVK) a Moravskoslezský (MSK). V roce 1990 se na území dnešní České republiky těžilo zhruba 100 mil. tun uhlí ročně a v uhelném sektoru pracovalo přibližně 100 tisíc zaměstnanců. O čtvrtstoletí později bylo přímých pracovních míst v uhelném sektoru něco přes 20 tisíc, přičemž se ročně těží kolem 40 mil. tun uhlí a dalších zhruba 20 tisíc pracovních míst je na uhelný sektor navázáno nepřímo (dodavatelé, služby apod.).² V MSK pracuje v uhelném sektoru (těžba uhlí i výroba elektřiny a tepla) zhruba 10 tisíc lidí, stejné číslo se dělí mezi regiony severozápadu, z toho 3 tisíce lidí pracují v Karlovarském kraji.³

Tyto regiony se zároveň potýkají s řadou problémů souvisejících s průmyslovou historií i s probíhajícím odklonem od uhlí. Je to především vyšší nezaměstnanost, a to zejména v okresech spojených s těžbou uhlí. Dále se jedná o průměrně nižší příjmy, odliv a stárnutí obyvatel, koncentraci vyloučených lokalit, výrazně nižší vzdělanost, horší zdravotní péči apod.⁴

Na restrukturalizaci regionů se zaměřil národní program RE:START,⁵ v němž se od jeho vzniku v roce 2015 rozdělilo do tří uhelných regionů zhruba 9 mld. Kč z evropských fondů.⁶ Díky nové vlně politik přicházejících z evropské úrovně budou mít uhelné regiony od roku 2021 přístup k řádově vyšším částkám, aby se s jejich pomocí vyrovnaly s poslední vlnou útlumu stávající těžby a spalování uhlí v příštích deseti letech, tedy aby zajistily rekvalifikaci a vytvoření nových pracovních míst zaměstnancům uhelného průmyslu, vytvořily rozmanitější ekonomiku prostřednictvím rozvoje malých a středních podniků a nastartovaly řešení sociálních problémů. Zaměřme se tedy nejprve na nastavení této podpory z evropské úrovně.

2 K roku 2015. Zdroj: Joint Research Centre 2018.

3 Zdroj: Skupina Sokolovská uhelná 2020.

4 Zdroj: Zindulková 2020.

5 Zdroj: Program RE:START.

6 Cit. z prezentace Strategie restrukturalizace Moravskoslezského, Ústeckého a Karlovarského kraje prezentované na 14. zasedání RSK MSK. Zdroj: MMR – Strategie restrukturalizace MSK, ÚK a KVK.

Evropská úroveň spravedlivé transformace

Na konci roku 2019 poslala Evropa svého člověka na Měsíc, jak to vyjádřila předsedkyně Evropské komise (dále EK) Ursula von der Leyen,⁷ když schválila Zelenou dohodu pro Evropu. Odstartovala tím novou vlnu ambiciózní environmentálně a sociálně orientované politiky s cílem usměrnit hospodářský model vzhledem k možnostem a limitům naší planety. EK si stanovila za svůj cíl zastavit znečišťování životního prostředí a vymírání druhů a dosáhnout do roku 2050 klimatické neutrality, tedy snížit vypouštění skleníkových plynů poškozujících planetární klima až na takovou úroveň, do jaké je zachytí přírodní procesy a technologie. To předpokládá významnou transformaci ekonomiky směrem k bezemisním způsobům získávání energie, efektivnímu využití zdrojů a ochraně životního prostředí. V praxi to znamená především odklon od spalování fosilních paliv (zejména uhlí, ropy a zemního plynu) a jejich náhradu nízkoemisními zdroji energie ve všech odvětvích v kombinaci se zvýšením energetické účinnosti.

EK přitom stejnou měrou akcentuje, že transformace ke klimaticky neutrální ekonomice musí být spravedlivá. „**Bud' bude transformace fungovat pro všechny, nebo vůbec,**”⁸ tak zní důležité poselství Zelené dohody pro Evropu. Znamená to „stavět na první místo obyčejné lidi a soustředit se na regiony, odvětví a pracovníky, kteří se budou potýkat s největšími problémy,” jinými slovy, **transformace nesmí proběhnout na úkor těch, kdo jejím vlivem ztratí zaměstnání nebo přijdou o prostředky, jež do regionů plynuly díky fosilnímu průmyslu.** Zelená dohoda pro Evropu zdůrazňuje důležitost účasti veřejnosti na rozhodování jako klíčový předpoklad k zajištění všeobecné důvěry ve změny, které transformace přinese.⁹

Snahou o sociálně citlivé změny je motivováno vytvoření **Mechanismu spravedlivé transformace** (dále MST), který má zajistit, aby nikdo nezůstal stranou.¹⁰ MST má zmobilizovat více než 150 mld. eur na vyvážení negativních sociálních a ekonomických dopadů transformace, které se mezi roky 2021 a 2027 rozdělí do nejpostiženějších regionů. Formálně je MST ukotven Víceletým finančním rámcem 2021–2027 (Multiannual Financial Framework 2021–2027, dále VFR), což je nástroj pro určování střednědobých rozpočtových priorit EU.¹¹

MST se skládá ze tří pilířů, přičemž pro tuto analýzu je stěžejní první z nich – Fond pro spravedlivou transformaci (Just Transition Fund, dále FST).

7 Zdroj: Sánchez Nicolás 2019.

8 Zdroj: Euractiv 2019.

9 Zdroj: EK – Annex to the Communication on the European Green Deal: Roadmap Key actions.

10 Zdroj: EK – The Just Transition Mechanism: making sure no one is left behind.

11 Zdroje: Pozměněný návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady COM/2020/450; EK – Nařízení Rady 2020/2093; EK – The European Green Deal Investment Plan and Just Transition Mechanism explained.

Schéma 1: Tři pilíře Mechanismu spravedlivé transformace.

Fond pro spravedlivou transformaci disponuje 17,5 mld. eur.

Ty jsou alokovány členským státům, které je rozdělí v podobě dotací.

Pro ČR je alokováno 8,5 % fondu, tedy 1,5 mld. eur (zhruba 42 mld. Kč).¹²

Program InvestEU poskytuje záruky s cílem zvýšit investice soukromého i veřejného sektoru. Je na něj vyčleněno 26 mld. eur ze zdrojů EU.

V rámci programu je ustaven Režim pro spravedlivou transformaci, který cílí na posilování investic v dotčených regionech.

Pevné alokace pro členské státy nejsou předem dány.¹³

Úvěrový nástroj pro veřejný sektor má podporovat veřejné investice prostřednictvím výhodnějších úvěrových podmínek.

Nástroj se má skládat ze dvou složek – grantové (1,5 mld. eur) a úvěrové (10 mld. eur).¹⁴

Základní parametry Fondu pro spravedlivou transformaci

Návrh nařízení k ustavení FST byl přijat Komisí v lednu 2020, finální znění nařízení bylo schváleno na konci června 2021.¹⁵ Harmonogram v návrhu nařízení z 15. 1. 2020¹⁶ nicméně počítá s přípravou plánů územní spravedlivé transformace (dále PSÚT)¹⁷ v členských státech počínaje rokem 2020, první alokace jsou plánovány již na rok 2021.

V PSÚT mají státy nastínit vize přeměny regionů v transformaci a podle toho určit, do jakých aktivit budou nasměrovány prostředky z MST (vč. 2. a 3. pilíře). Je to tedy „jízdní řád“ pro transformaci na dalších 10 let. Aby mohly členské státy čerpat prostředky z FST, jsou povinny připravit PSÚT buď pro celou zemi, anebo pro jednotlivé uhlé regiony. Podobu PSÚT určuje Příloha II Nařízení, kde je podrobná šablona struktury plánu.

Dle nařízení má být plán připraven za účasti všech relevantních aktérů a v komunikaci s EK. Plán je členěn do tří částí:

- Nástin procesu transformace a určení nejvíce postižených území v členském státě,
- posouzení výzev spojených s transformací pro každé z určených území (mj. Rozvojové potřeby a cíle do roku 2030 s ohledem na dosažení klimatické neutrality a Typ plánovaných operací, vč. oblastí podpory a indikativního seznamu investic do jiných než malých a středních podniků, a též Ukazatele výstupů nebo výsledků pro jednotlivé programy),
- řídící mechanismus (mj. Partnerství, vč. výsledků veřejných konzultací, a Sledování a hodnocení).

12 Částky jsou uváděny ve stálých cenách 2018, konečné částky jsou pohyblivé kvůli kurzům a posunu v čase. Zdroj: Nařízení Evropského parlamentu a Rady 2021/1056.

13 Zdroj: Nařízení Evropského parlamentu a Rady 2021/523.

14 Zdroj: Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady COM/2020/453.

15 Zdroj: Nařízení Evropského parlamentu a Rady 2021/1056; EK – Procedure 2020/0006/COD.

16 Zdroj: Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady COM/2020/22: Legislativní finanční výkaz Návrhu nařízení.

17 Takto se název překládá na české národní úrovni (MMR a Transformační platforma), v evropském nařízení se mluví o "územním plánu spravedlivé transformace".

FST je primárně určen **k posílení hospodářské diverzifikace a měl by tedy podporovat produktivní investice** (investice do fixního kapitálu nebo nehmotných aktiv podniků, např. do strojů nebo softwaru) **zejména do malých a středních podniků (MSP)**. V případě jiných než malých a středních podniků je podpora produktivní investice možná pouze tehdy, pokud je nezbytná pro zmírnění ztrát pracovních míst.¹⁸ Takové investice musí být řádně odůvodněny v **PSÚT, který musí obsahovat indikativní seznam těchto investic a podniků**.

Čl. 8 (v návrhu čl. 4) exkluzivně vymezuje podporované oblasti FST, jedná se o investice do (zkráceně):

- (a) malých a středních podniků, které vedou k hospodářské diverzifikaci, modernizaci a přeměně,
- (b) zakládání nových podniků,
- (c) výzkumu a inovací,
- (d) čisté energie, energetické účinnosti a snižování emisí skleníkových plynů,
- (e) obnovitelné energie,
- (f) chytré a udržitelné mobility,
- (g) záchrany a modernizace soustav centrálního zásobování teplem za podmínky, že využívají pouze obnovitelné zdroje energie (OZE),
- (h) digitalizace,
- (i) regenerace a dekontaminace a resocializace brownfieldů, s ohledem na princip „znečišťovatel platí“,
- (j) cirkulární ekonomiky,
- (k) rekvalifikace,
- (l) podpory v procesu hledání nového zaměstnání,
- (m) aktivní inkluze lidí hledajících zaměstnání,
- (n) technické asistence,
- (o) dalších aktivit v oblasti vzdělávání a sociální inkluze.

Čl. 9 explicitně vyjímá z podpory aktivity související s využitím jaderné energie a fosilních paliv, vč. zemního plynu.

Na evropské úrovni je nově zřízený fond financován ze dvou zdrojů, jedná se o sedmiletý rozpočtový rámec a speciální reakční nástroj, který vznikl v důsledku pandemie.¹⁹ Podle pravidel kohezní politiky mají členské státy povinnost doplnit alokaci o částku z vlastních zdrojů ve výši stanovené dle míry rozvinutosti státu (pro ČR tento poměr činí 15 %).²⁰

18 Přesné znění: „V případě podniků jiných než malých a středních by produktivní investice měly být podporovány pouze tehdy, pokud jsou nezbytné pro zmírnění ztrát pracovních míst v důsledku transformace tím, že vytvoří nebo ochrání významný počet pracovních míst, a pokud nevedou k přemístění podniku nebo z něj nevyplyvají. Investice do stávajících průmyslových zařízení, včetně těch, která spadají pod unijní systém obchodování s emisemi, by měly být přípustné, pokud přispívají k transformaci na klimaticky neutrální hospodářství Unie do roku 2050, pokud jsou výrazně nižší než příslušné referenční hodnoty zavedené pro přidělování bezplatných povolenek podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES2 a pokud vedou k ochraně významného počtu pracovních míst. Veškeré takové investice by měly být náležitě odůvodněny v příslušném plánu spravedlivé územní transformace.“ Zdroj: Nařízení Evropského parlamentu a Rady 2021/1056.

19 Členské státy navíc mohou na podporu spravedlivé transformace převést prostředky z Evropského fondu pro regionální rozvoj a Evropského sociálního fondu+ (ESF+), toho se ale ČR rozhodla nevyužít. Zdroj: Dostálová 2020.

20 15% míra spolufinancování platí pro regiony kategorizované jako nejméně rozvinuté, kam spadají všechny tři české uhelné kraje. Zdroj: Nařízení Evropského parlamentu a Rady PE 2021/1056.

VFR 2021–2027²¹ (hlavní střednědobý rozpočet EU) poskytuje do FST 7,5 mld. eur (43 % z celkové výše prostředků fondu), 10 mld. eur (57 %) bude poskytnuto z programu Next Generation EU (dále NGEU). Alokace z NGEU bude k dispozici pouze mezi lety 2021 a 2024 v rámci snah o oživení po pandemii Covid-19.²² **Velká část zdrojů musí tedy být vyčerpána v krátkém časovém horizontu.**

Nakonec je nutné zdůraznit, že pro dosažení spravedlivé transformace bude možné využít i jiných prostředků než těch, které jsou alokovány prostřednictvím FST. Pro podporu spravedlivé transformace slouží i druhé dva pilíře MST. K rozvoji čisté energetiky a teplárenství bude sloužit Modernizační fond (200+ mld. Kč pro ČR, v závislosti na ceně emisní povolenky), do dotčených regionů půjdou prostředky na post-koronavirovou obnovu v rámci Nástroje na podporu oživení a odolnosti (RRF, v ČR prostřednictvím tzv. Národního plánu obnovy), další prostředky jsou k dispozici v klasických EU fondech: Operační program Životní prostředí (OPŽP), Operační program Zaměstnanost+ (OPZ+), Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (OPPIK) a Integrovaný regionální operační program (IROP).

V červnu 2020 vznikla za tím účelem, aby státům asistovalas implementací, MST evropská **Platforma pro spravedlivou transformaci**.²³ Informuje členské státy o nastavení MST, příležitostech financování a změnách v legislativě. Dále poskytuje technickou podporu příslušným orgánům v rámci Nástroje technické podpory (Technical Support Instrument)²⁴ pod Generálním ředitelstvím pro podporu strukturálních reforem (DG REFORM)²⁵ – přihlášené členské státy vč. České republiky získávají podporu při přípravě plánů ST.

---

21 FST má fungovat až do roku 2029, prozatím je rozhodnuto o financování do roku 2027, kdy končí současný Víceletý finanční rámec, nicméně tyto prostředky mohou být čerpány i později. Více v další kapitole.

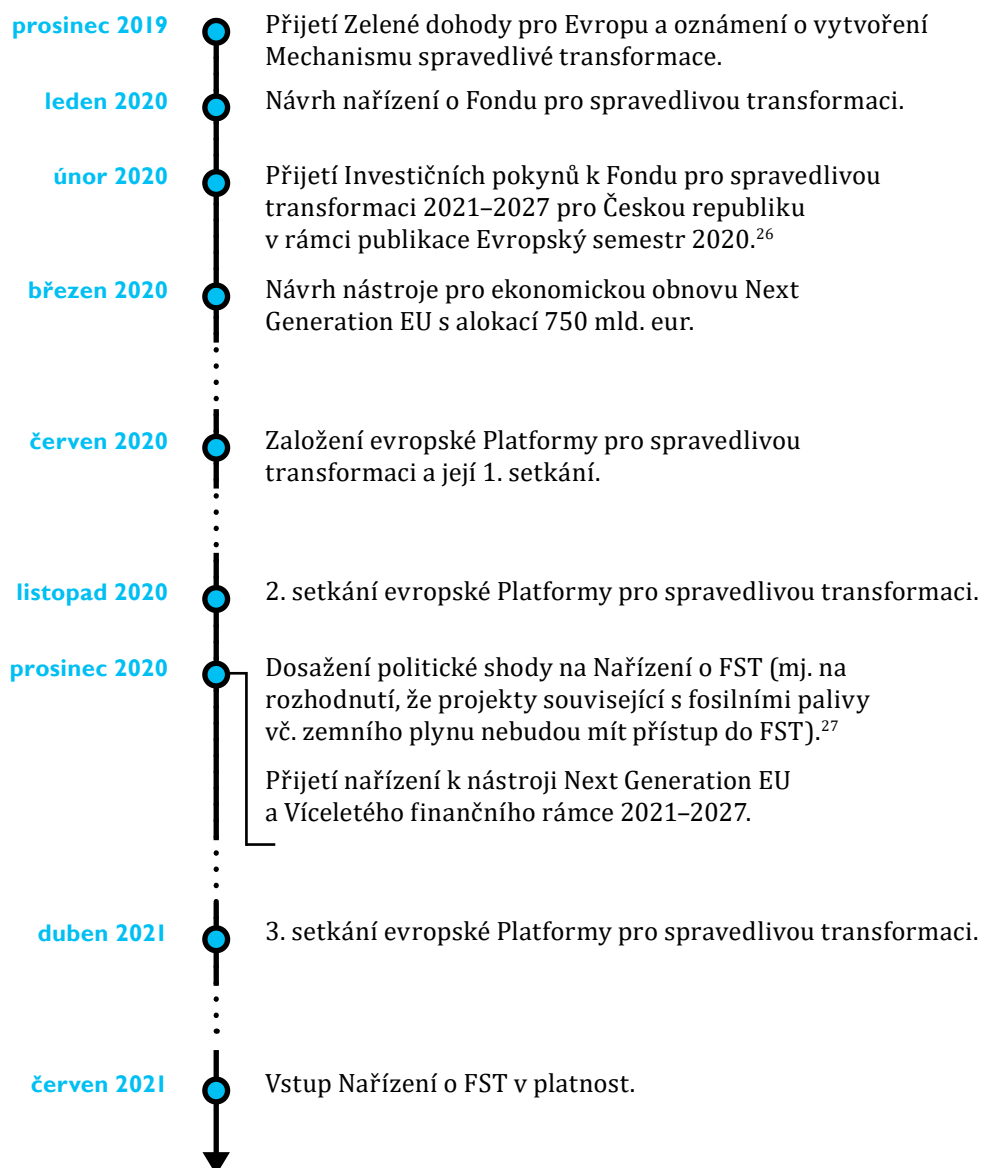
22 Zdroj: Nařízení Evropského parlamentu a Rady 2021/1056.

23 Zdroj: EK – Structural Reform Support.

24 Dříve se tento nástroj jmenoval Structural Reform Support Programme/Servis, dnes již neexistuje.

25 Zdroj: EK – Structural Reform Support.

Schéma 2: Harmonogram aktivit EU.

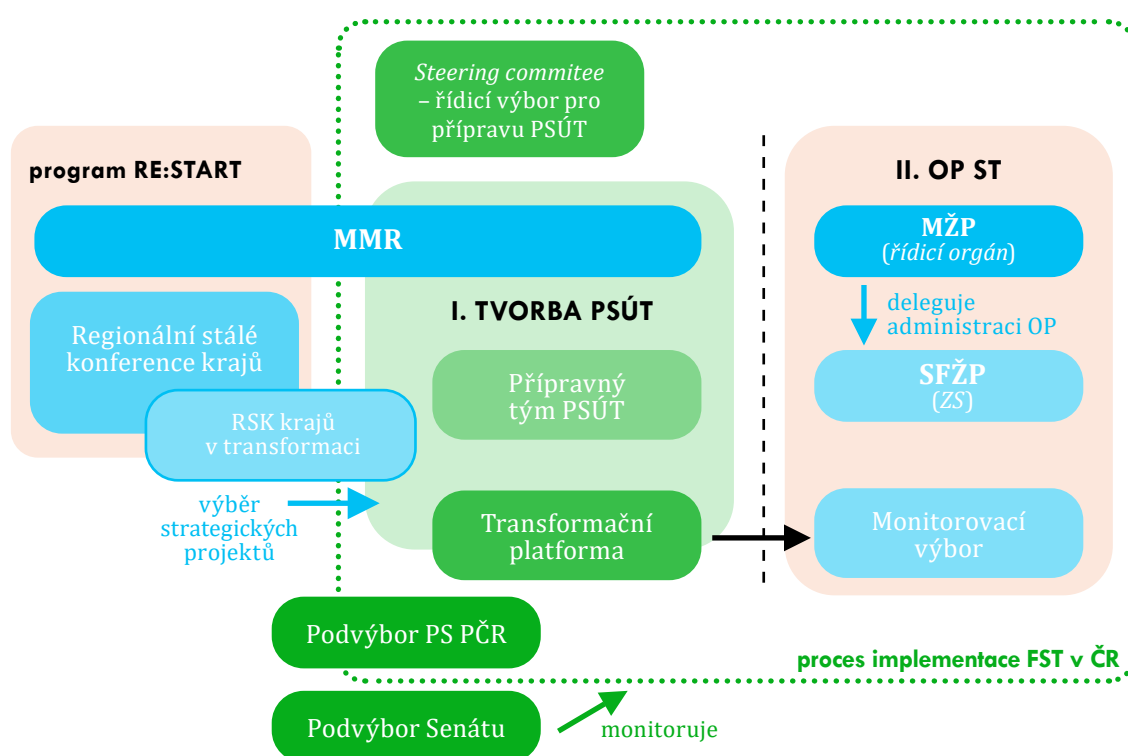
²⁶ Zdroj: EK – Zpráva o České republice 2020.

²⁷ Zdroj: EK – Platforma pro spravedlivou transformaci.

Implementace spravedlivé transformace na úrovni ČR

Formálně byl proces spravedlivé transformace v ČR v kontextu implementace FST zahájen v červenci 2020, kdy bylo usnesením vlády²⁸ uloženo Ministerstvu pro místní rozvoj (MMR) připravit do 15. října 2020 návrh Plánu spravedlivé územní transformace.²⁹ Bylo tedy rozhodnuto jít cestou **jednoho národního plánu, který bude platit pro všechny uhelné regiony**. Ministerstvu životního prostředí (dále MŽP) byla uložena správa FST, vč. přípravy operačního programu Spravedlivá transformace (OP ST). V následujících podkapitolách probereme nejprve přípravu OP ST a poté PSÚT.

Schéma 3: Proces implementace FST v ČR a přehled relevantních aktérů.

28 Zdroj: Usnesení vlády České republiky ze dne 27. července 2020 č. 815.

29 Dále bylo MMR uloženo připravit návrh implementace 2. pilíře, tj. InvestEU pro podnikatelský sektor, a 3. pilíře, tj. úvěrového nástroje zřízeného pro veřejný sektor. Zdroj: MMR – PSÚT 1.6.

Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR)

je pověřeno přípravou PSÚT. Ministerstvo pro tento účel zřídilo mj. Transformační platformu (viz dále).

Ministerstvo životního prostředí (MŽP)

je Řídicím orgánem operačního programu, má tedy odpovědnost za metodickou podporu a řízení OP ST, některé jeho povinnosti jsou delegovány na zprostředkující subjekt (ZS), kterým je Státní fond životního prostředí (viz dále).

RE:START

je program restrukturalizace regionů pod MMR, tým má zodpovědnost za transformační proces.

Přípravný tým PSÚT

řídící tým složený ze zástupců krajů, resortů, Úřadu vlády. Koordinuje přípravu PSÚT, součinnost resortů a regionů a Transformační platformy, finalizuje podklady pro vládu ČR.³⁰

Řídicí výbor pro přípravu PSÚT (také Steering committee)

je tým složený ze zástupců EK, resortů a krajů pro zajištění souladu s nařízením k FST a koordinaci poskytování technické asistence.³¹

Transformační platforma (také TP)

vznikla za účelem zajištění participativního přístupu, má cca 30 členů (resorty, dotčené regiony, podnikatelské a průmyslové svazy, odbory, sdružení samospráv ad.). Připomínkuje PSÚT během přípravy, je prostorem pro diskuzi, po dokončení PSÚT se přemění na monitorovací výbor.³²

Státní fond životního prostředí (SFŽP)

je zprostředkujícím subjektem operačního programu, zodpovídá za vyhlášení výzev, přijímání projektových žádostí i projektovou administraci.³³

Regionální stálé konference krajů (RSK)

zajišťují regionální rozvoj, jsou zde převážně zastoupeny veřejné subjekty – mají významnou roli v rozhodování o strategických projektech kraje (sběr i výběr) a PSÚT jednotlivých krajů.

Sekretariát RSK

zajišťuje sběr projektů a podkladů a posuzuje splnění formalit strategických projektů. Pracovní skupiny RSK se podílí na přípravě PSÚT a hodnotí strategické projekty. Rozšířené jednání RSK o tripartitu schvaluje za kraj strategické projekty a oblasti podpory do PSÚT.

Podvýbor Senátu pro regiony v transformaci

sleduje proces implementace spravedlivé transformace a případně doporučuje nápravu nedostatků.³⁴

Podvýbor Poslanecké sněmovny pro regiony v transformaci

jedná o tématech týkajících se spravedlivé transformace, např. o podílech alokace prostředků do krajů. Jednání jsou neveřejná.³⁵

30 Zdroj: Tamtéž.

31 Zdroj: Tamtéž.

32 Záписy, prezentace, členové. Zdroj: Dotace.eu – Transformační platforma.

33 Zdroj: Dotace.eu – Fond pro spravedlivou transformaci (FST).

34 Zdroj: Senát Parlamentu ČR – Podvýbor pro regiony v transformaci.

35 Zdroj: Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR – Podvýbor pro regiony v transformaci.

Operační program Spravedlivá transformace

Prostředky z FST (zmíněných zhruba 42 mld. Kč) budou rozděleny pomocí OP ST prostřednictvím Státního fondu životního prostředí (SFŽP). Vzhledem ke zdrojům financování FST ze strany EU je nutné prostředky vyčerpat do určitého termínu. Z NGEU, tedy balíku prostředků určeného na post-koronavirovou obnovu, je pro ČR alokováno 853 mil. eur, tedy cca 23 mld. Kč. Zbylé prostředky pochází z VFR (640 mil. eur, tedy kolem 17 mld. Kč). Větší část fondu z NGEU je alokována na roky 2021–2024, prostředky z VFR jsou alokovány rovnoměrně mezi lety 2021 a 2027.

Schéma 4: Předpokládaný základní finanční rámec FST.³⁶

		Stálé ceny 2018 [v mil. eur]	Běžné ceny [v mil. eur]
FST pro ČR		1 493	1 645
Z toho:	VFR	640	721
	NGEU	853	923

Pro všechny zdroje platí pravidlo n+3, které určuje, že částku alokovanou na konkrétní rok je nutné vyčerpat nejpozději do tří let, poté na ni zaniká nárok. Vyčerpat prostředky znamená realizovat projekt nebo jeho část a o proplacení vzniklých nákladů požádat.³⁷ V praxi to znamená, že prostředky alokované na rok 2021 je nutné proplatit do roku 2024, stejně u následujících let. Nejpozději v roce 2024 tak musí být vyčerpáno zhruba 7 mld. Kč (17 %). V každém z let 2025 i 2026 je nejzazší termín pro čerpání dalších 12 mld. Kč. Do roku 2026 je tedy potřeba vyčerpat 75 % FST (32 mld. Kč).³⁸

Schéma 5: Nejzazší termín pro čerpání zdrojů z FST s přihlédnutím k pravidlu n+3.³⁹

Rok	Alokace na daný rok z FST [v mil. Kč, zaokrouhleno]	Částka k čerpání v nejpozdějším termínu [kumulativně, v mil. Kč, zaokrouhleno]	Podíl zdroje, který musí být vyčerpán
2021	7 300	0	0 %
2022	12 000	0	0 %
2023	12 000	0	0 %
2024	2 600	7 300	17 %

³⁶ Zdroj: MMR – PSÚT 1.6.

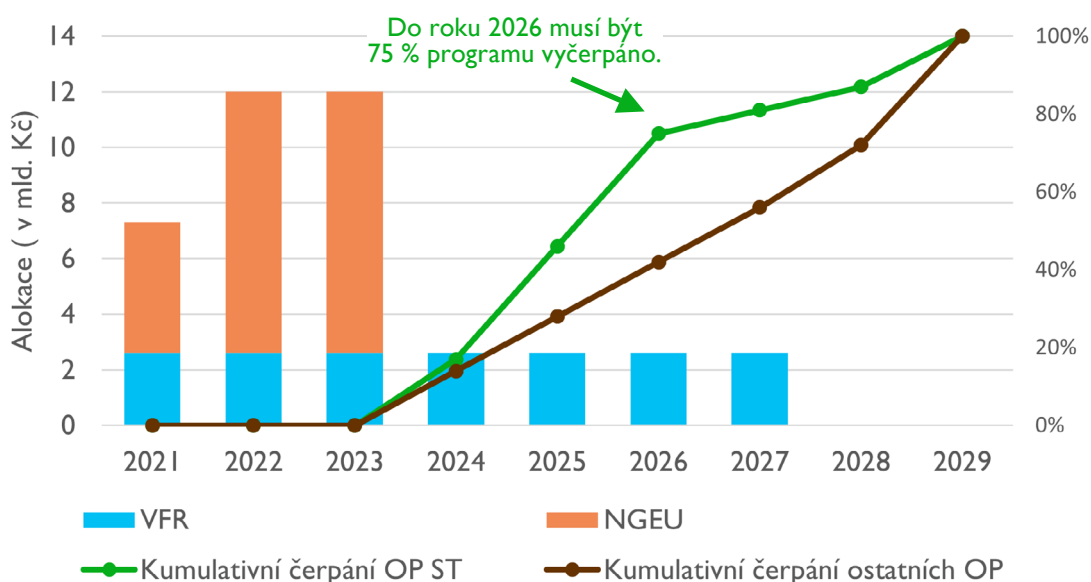
³⁷ Konkrétně se postupuje tak, že příjemce podpory projekt nebo jeho část zrealizuje, požádá stát o proplacení nákladů, stát následně platbu uhradí a o platbu požádá Komisi.

³⁸ V médiích se objevila informace, že alokace pro konkrétní rok musí být ten samý rok zasmulvněná, tedy musí být rozhodnuto o příjemci prostředků (např. v roce 2021 musí být rozhodnuto o přidělení prostředků alokovaných Evropskou unií na rok 2021). To nicméně neplatí, pravidlo n+3 dává možnost prostředky přidělit i později, jediným pravidlem je, že prostředky musí být vyčerpány do tří let od roku, na který jsou alokovány.

³⁹ Vlastní výpočet. Zdroj: Prezentace náměstka MŽP Jana Kříže ze 14. zasedání RSK MSK ze dne 18. 3. 2021.

Rok	Alokace na daný rok z FST [v mil. Kč, zaokrouhleno]	Částka k čerpání v nej- pozdějším termínu [kumulativně, v mil. Kč, zaokrouhleno]	Podíl zdroje, který musí být vyčerpán
2025	2 600	19 300	46 %
2026	2 600	31 300	75 %
2027	2 600	33 900	81 %
2028	–	36 500	87 %
2029	–	41 700	100 %

Schéma 6: Alokace z FST mezi roky 2021 a 2029 a kumulativní čerpání OP ST.⁴⁰

Alokace z FST pro jednotlivé kraje je definována v PSÚT, což znamená, že **projekty si nebudou konkurovat napříč regiony, a to ani v případě tzv. strategických projektů** (viz dále). Výběr kritérií určujících výši alokace pro jednotlivé kraje byl předmětem politické diskuze.⁴¹ Národní PSÚT definuje kritéria, podle kterých vybírá k podpoře tři uhelné regiony, návrh alokace do regionů ale využívá jiných kritérií (konkrétně je to počet obyvatel krajů, výše HDP, nezaměstnanost, plocha dotčená těžbou nebo počet pracovníků ve výzkumu a vývoji).⁴² O alokaci bylo rozhodnuto na konci května na neveřejném jednání: vláda rozhodla alokovat 46 % prostředků z FST do Moravskoslezského, 38 % do Ústeckého a 15 % do

⁴⁰ Zdroj: Tamtéž.

⁴¹ Návrh KVK: rozdělení zhruba na třetiny. Zdroj: Prezentace – jednání Platformy pro transformaci KVK. Návrh ÚK: 37,1 % pro ÚK, 31,5 % shodně pro KVK i MSK. Zdroj: Pšenička 2021 – Spor o 42 miliard pro uhelné regiony. Návrh MSK: polovina pro MSK, polovina pro regiony severozápadu. Zdroj: MSK – Prezentace ze 3. zasedání Transformační platformy.

⁴² Zdroje: Usnesení vlády České republiky ze dne 24. května 2021 č. 483; MŽP – Rozdělení prostředků Fondu pro spravedlivou transformaci.

Karlovarského kraje. Nicméně je možné, že později dojde k převodu prostředků z kraje do kraje, pokud některý nebude čerpat prostředky dostatečně rychle a hrozilo by, že se prostředky nevyčerpají.

Operační program bude poskytovat financování třemi způsoby: **podporou strategických projektů a prostřednictvím tematických výzev a grantových schémat.**

Strategické projekty

Zaprvé, z OP ST budou financovány **strategické projekty**. Má jít o unikátní projekty, které mají významný vliv na řešení dopadů transformace a nemají alternativy. Zároveň odhad nákladů strategického projektu musí být v minimální výši 200 mil. Kč pro investiční projekty a 50 mil. Kč pro neinvestiční projekty.

Investiční projekt: slouží k pořízení dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku (výstavba, nové stroje, dopravní prostředky apod.).⁴³

Produktivní investice: investice do majetku, která vede k produkci zboží nebo služeb (např. stroje, výrobní hala, operační systém apod.).

Neinvestiční projekt: slouží pro realizaci tzv. měkkých aktivit. Spadá sem rekvalifikace, vzdělávání, sociální podpora, technická podpora apod.⁴⁴

Strategické projekty budou jmenovitě uvedeny v národním PSÚT, proto jsou vybírány již v první polovině roku 2021. Pojem strategický projekt vychází z akčních plánů RE:START, nikoliv z nařízení EU.⁴⁵

EU nicméně vyžaduje, aby PSÚT obsahoval indikativní seznam produktivních investic do velkých podniků.⁴⁶ Vzhledem k rozsahu minimálních odhadovaných nákladů lze očekávat, že produktivní investice velkých projektů budou často také strategickými projekty, nicméně se očekávají také strategické projekty veřejných institucí, vzdělávacích institucí, měst, krajů apod., a naopak velké podniky připravují projekty, které se nestanou strategickými projekty.

Pro přihlášení projektu bylo nutné předložit **předběžnou studii proveditelnosti** a tzv. Do no significant harm (DNSH) checklist.⁴⁷ Projekty velkých podniků musí být navíc doplněny o **analýzu zaměstnanosti**, která prokáže významný vliv na zvýšení nebo zachování zaměstnanosti.⁴⁸

43 Zdroj: Dotace.eu – Slovník pojmů: Investiční projekt.

44 Zdroj: Dotace.eu – Slovník pojmů: Neinvestiční projekt.

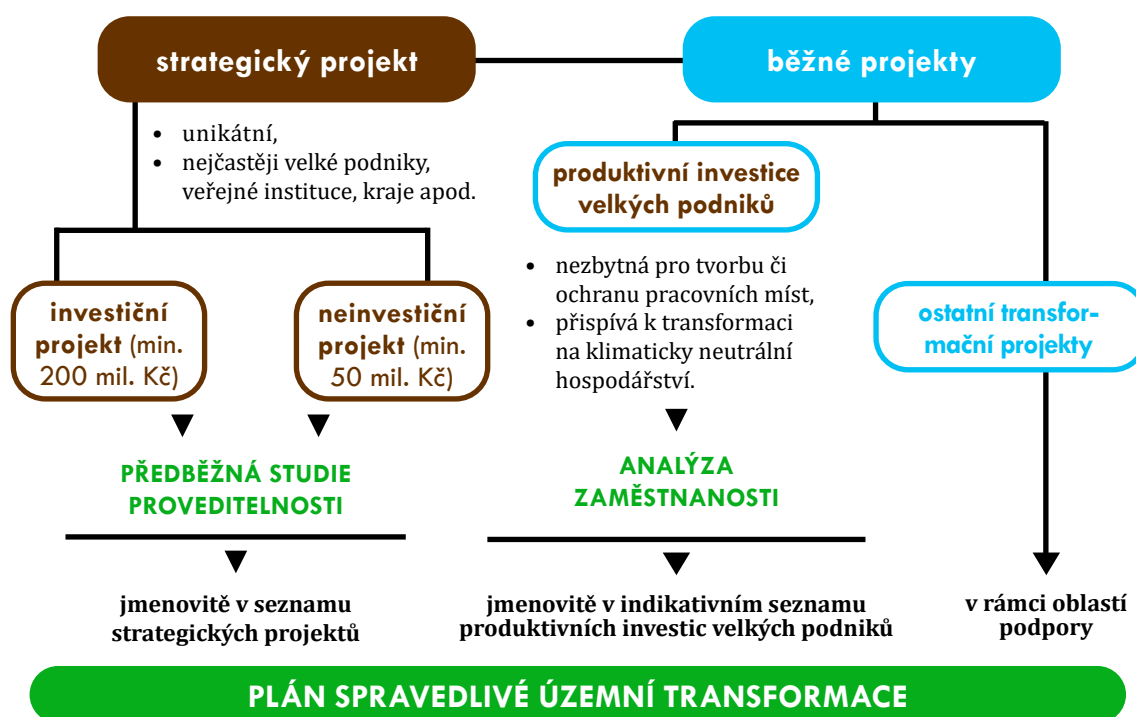
45 Zdroj: RE:START – Přílohy Souhrnného akčního plánu Strategie restrukturalizace Ústeckého, Moravskoslezského a Karlovarského kraje 2019–2020 (Příloha 4).

46 Mimo to nařízení vyžaduje v PSÚT uvést seznam plánované podpory do zařízení ETS a jejich odůvodnění, dá se nicméně očekávat, že tyto projekty budou mířit spíše do Modernizačního fondu. Zdroj: Nařízení Evropského parlamentu a Rady 2021/1056 (článek 11).

47 Do no significant harm (DNSH) checklist: seznam kritérií, který má z podpory vyloučit projekty s negativním vlivem na životní prostředí neslučitelným s environmentálními cíli.

48 Zdroj: RSK ÚK – Analýza dopadů realizace produktivních investic na trh práce pro VP.

Schéma 7: Zařazení projektů do Plánu spravedlivé územní transformace.⁴⁹

Ve všech krajích začala oficiální výzva pro sběr strategických projektů 31. března 2021 a skončila 30. dubna 2021.⁵⁰ Do konce června 2021 měly kraje vybrat strategické projekty a svůj výběr předložit MMR. Zařazení strategického projektu do PSÚT samo o sobě nedává nárok čerpat prostředky z FST, opravňuje nicméně podat úplnou projektovou žádost do výzev v rámci OP ST a takto žádat o podporu.⁵¹ V operačním programu se mohou projevit jako územní řešení (typicky na území bývalých dolů), síťová řešení (typicky pro podporu celého výrobního procesu, kde je důležitá spolupráce subjektů, např. při využití vodíku, OZE, battery value chain apod.) nebo vlajkové projekty (samostatné klíčové projekty).⁵²

Jak probíhá výběr projektů? Proces vychází z Metodiky pro sběr dat a přístupu ke strategickým projektům v PSÚT finalizované MMR začátkem března 2021.⁵³ Nejprve se posuzuje, zda projekt patří do aktivit podporovaných FST a zda zde nejsou překryvy s ostatními fondy. Projektový záměr musí být v souladu s definicí strategického projektu podle RE:STARTu⁵⁴ a musí také splňovat kritéria pro strategické projekty, vč. finanční hranice.⁵⁵

49 Ze schématu vyplývá, že velké podniky mohou na podporu z OP ST dosáhnout jak skrze podání strategického projektu, tak i v dalších fázích rozdělování financí za podmínky, že dodají analýzu zaměstnanosti. Vlastní zpracování. Zdroj: podle MŽP.

50 Zdroj: Dotace.eu – Ústecký, Karlovarský a Moravskoslezský kraj vyhlašují výzvy k předkládání návrhů strategických projektů.

51 Dá se předpokládat, že tento krok bude již spíše formální, pokud bude projekt splňovat všechny parametry a bude mít příslušná povolení (např. stavební apod.).

52 Zdroj: MMR – PSÚT 1.6.

53 Zdroj: MMR – Metodika pro sběr dat a přístupu ke strategickým projektům v Plánu spravedlivé územní transformace (PSÚT).

54 Zdroj: RE:START – Přílohy Souhrnného akčního plánu Strategie restrukturalizace Ústeckého, Moravskoslezského a Karlovarského kraje 2019–2020 (Příloha 4).

55 Kritéria pro strategické projekty: 1/musí mít významný dopad, 2/musí být v souladu se strategiemi

Následně je projekt odborně hodnocen dle tří kritérií: **kritérium transformačního potenciálu** (přispívá projekt ekonomické transformaci regionu?); **kritérium proveditelnosti projektu** (je projekt skutečně realizovatelný?) a **kritérium vlivu na životní prostředí**. Každé kritérium má sadu podkritérií. Strategické projekty mají projít odborným hodnocením: v Ústeckém a Karlovarském kraji proběhlo veřejné výběrové řízení hodnotitelů, v Moravskoslezském kraji hodnotitele rovnou jmenovala Rada kraje.⁵⁶ Na základě odborného posouzení poté strategické projekty projednávají pracovní skupiny RSK rozšířené o tripartitu a zástupce ministerstev a ty vytvoří seznam doporučených projektů. Seznam dále připomínkuje Transformační platforma, poté RSK rozšířené o zástupce tripartity schválí finální seznam strategických projektů pro zahrnutí do PSÚT. Nakonec seznam strategických projektů MMR zapracuje do PSÚT a spolu s plánem jsou schváleny nejprve vládou a potom EK.⁵⁷

Tematické výzvy a grantová schémata

Zatímco strategické projekty byly vybírány již v první polovině roku 2021, operační program jako takový by měl být otevřen na začátku roku 2022. Spolu s tím budou otevřeny tematické výzvy a grantová schémata.

Tematické výzvy budou spravovány na národní úrovni SFŽP, nicméně prostředky budou oddělené pro každý region podle předem určené alokace, projekty si tedy nebudou konkurovat napříč regiony (viz výše). Žadatelé budou projekty hlásit k jednotlivým tematickým okruhům (např. kompetentní lidé, nová energie, zelený průmysl apod.). Každý kraj má nicméně vlastní sadu okruhů, tzv. typových oblastí podpory a SFŽP bude spravovat pro každý kraj vlastní sadu typových oblastí.⁵⁸ Do tematických výzev se mohou hlásit velké podniky i MSP, veřejné instituce, samospráva a další subjekty.

Nakonec budou prostředky k dispozici prostřednictvím grantových schémat. Prostředky z FST zde budou převedeny na jiný subjekt (typicky krajské samosprávy), které budou zajišťovat rozdělení konečným příjemcům (typicky menší aktéři, MSP, obce apod.). Přihlášení do těchto grantových schémat by mělo být administrativně jednodušší než žádat o podporu přímo z FST, příkladem podobného schématu jsou kotlíkové dotace. V případě FST by mohlo jít pro ilustraci o asistenční vouchery na přípravu projektů pro samosprávy nebo MSP, poukazy na rekvalifikaci apod. Detaily nicméně ještě nejsou ukotvené.⁵⁹

---

regionálního rozvoje kraje, 3/musí pomoci vzniku či udržení pracovních míst NEBO zvyšovat kvalifikaci a vzdělanost NEBO mít pozitivní vliv na adaptaci na klimatickou změnu, 4/musí mít jasného nositele a 5/musí splňovat minimální hranici nákladů. Zdroj: MMR – Metodika pro sběr dat a přístup ke strategickým projektům v Plánu spravedlivé územní transformace (PSÚT).

56 MSK: Usnesení Rady Moravskoslezského kraje 15/944 ze dne 26. 4. 2021.

ÚK: RSK ÚK – Výzva pro externí hodnotitele.

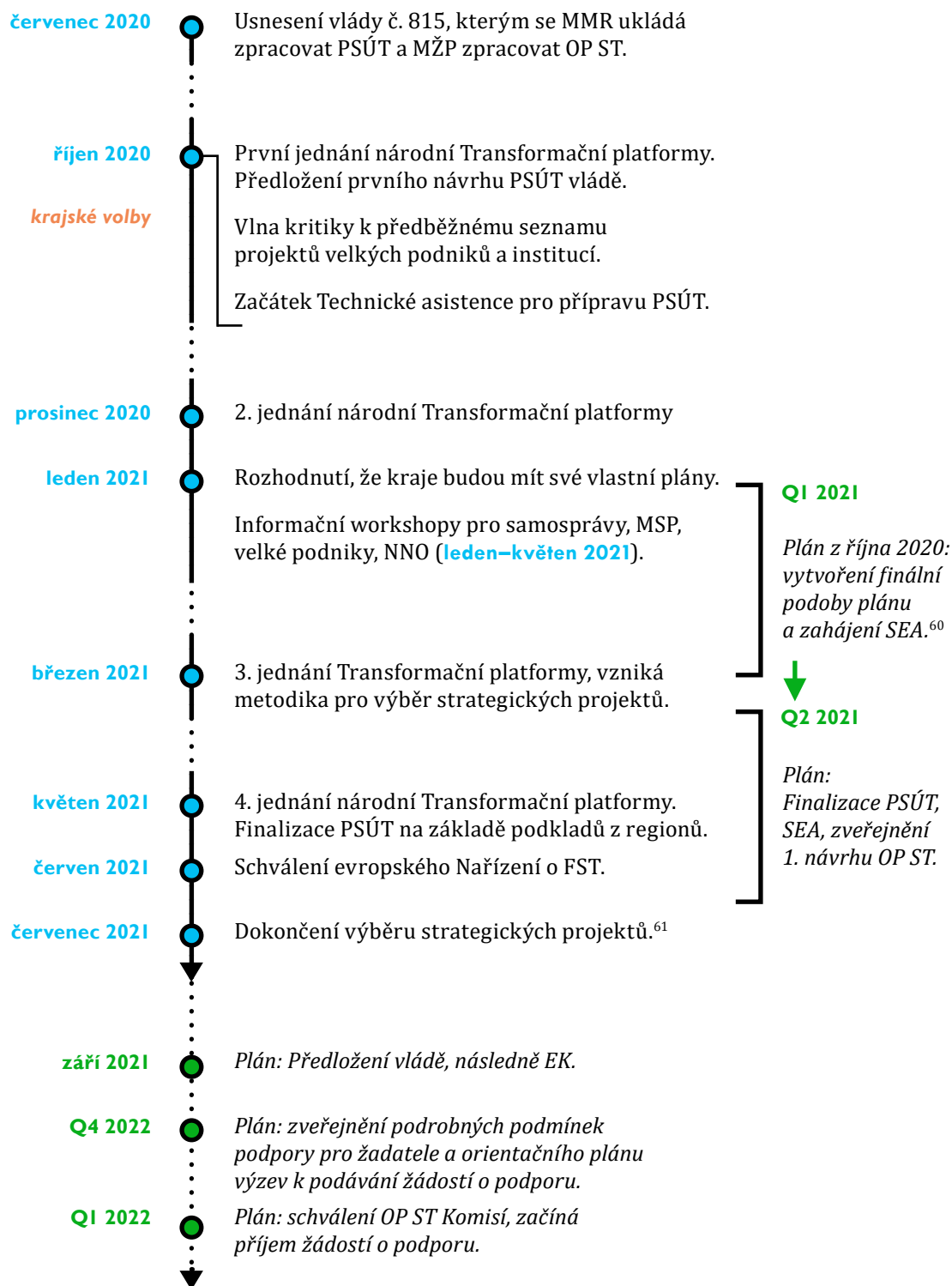
KVK: RSK KVK – Výzva na registraci zájemců o pozici externího hodnotitele – strategické projekty.

57 Zdroj: MMR – Metodika pro sběr dat a přístup ke strategickým projektům v Plánu spravedlivé územní transformace (PSÚT).

58 Zdroj: Dotace.eu – Zápis ze 3. jednání Transformační platformy Fondu pro spravedlivou transformaci.

59 Zdroj: MMR – PSÚT 1.6.

Schéma 8: Harmonogram přípravy Plánu spravedlivé územní transformace.

60 Zdroj: Dotace.eu – Zápis ze 2. jednání Transformační platformy Fondu pro spravedlivou transformaci.
61 Zdroj: Dotace.eu – Plán spravedlivé územní transformace (PSÚT).

Příprava Plánu spravedlivé územní transformace

V návaznosti na usnesení vlády z července 2020 vypracovalo MMR první verzi PSÚT, kterou předložilo 14. října 2020 vládě.⁶² První verze plánu byla vytvořena ještě před prvním jednáním Transformační platformy, na základě dřívější práce MMR v oblasti restrukturalizace regionů.

Spolu s návrhem plánu byla předložena také tabulka, která byla podle MŽP výsledkem mapování absorpční kapacity v regionech⁶³ – regiony již od poloviny roku 2020 sbíraly projektové záměry pro zmapování absorpční kapacity v krajích.⁶⁴ Zejména přiložená tabulka s předběžným seznamem projektů vyvolala řadu pochybností o rozdělení prostředků.⁶⁵ Mezi žadateli se totiž vyskytují zejména projekty velkých hráčů, přestože má FST sloužit zejména podpoře MSP (více v další kapitole).

Ve stejném měsíci, kdy byl předložen první návrh PSÚT, zasedala poprvé **Transformační platforma**, která má za cíl zajistit zapojení relevantních stakeholderů při přípravě PSÚT.⁶⁶ Platforma poté zasedala ještě čtyřikrát (do konce června 2021) – hlavní náplní bylo informování o postupu tvorby PSÚT, jeho připomínkování a dotazy členů.

ČR získala **technickou asistenci od EK pro přípravu PSÚT**: v říjnu 2020 byla ve fázi podpisu smlouvy a probíhá od října 2020 do července 2021 (MMR nicméně očekávalo dřívější zapojení.)⁶⁷ Technická asistence řeší mechanismus řízení a zapojení zúčastněných stran, kvalitativní indikátory k PSÚT, proces přechodu ke klimatické neutralitě apod.

Každý z dotčených regionů měl původně připravit svůj transformační příběh, v lednu 2021 bylo rozhodnuto, že každý kraj bude mít svůj vlastní plán spravedlivé transformace. V každém kraji se přípravy transformace chopil jiný subjekt: v Ústeckém kraji přípravu organizuje Inovační Centrum ÚK,⁶⁸ v Karlovarském kraji byla domluvena spolupráce s konzultační firmou AQE advisors, a.s.⁶⁹ (minulé zastupitelstvo v tomto smyslu spolupracovalo s firmami Bee Partner a Grant Thornton).⁷⁰ V Moravskoslezském kraji o struktuře nejsou dostatečné informace, předpokládáme, že realizace zůstává u krajského vedení⁷¹

62 V programu jako materiál č. 1221/20: Informace o přípravě Plánu spravedlivé územní transformace, bez další specifikace a bez zveřejnění návrhu. Zdroj: Vláda ČR - Jednání vlády 2020-10-14.

63 Byl zveřejněn až v reakci na žádost o informace. Zdroj: Odbor právní a kontrolní vlády ČR – Žádost o poskytnutí materiálu č. 1221/20.

64 Pro ÚK zde dříve visely i sesbírané projekty, nyní již jen informace o sběru. Zdroj: RSK ÚK – Sběr projektových záměrů ÚK.

65 Zdroje: Holub 2020; CDE 2020; Pokorná a Holub 2020.

66 Zdroj: Dotace.eu – Transformační platforma.

67 Zdroje: Dotace.eu – Technická asistence přípravy PSÚT; Dotace.eu – Zápis ze 3. jednání Transformační platformy Fondu pro spravedlivou transformaci.

68 „Inovační centrum dostalo po volbách pověření od vedení kraje, aby se přípravou operačního programu zabývalo.“ Zdroj: ČTK 2021.

69 Zdroj: Usnesení z 10. jednání Rady Karlovarského kraje, konaného dne 15. února 2021.

70 Zdroj: Záznam zasedání Zastupitelstva KVK v čase 6:00:00, 8. března 2021.

71 „Mgr. Zdeněk Karásek: sdělil, že zpracovávají pro to všechny potřebné dokumenty, kdy jedním z nich je ten uvedený v materiálu, což je transformační plán jako podklad pro operační programy, i pro tzv. plán spravedlivé územní transformace, jsou tam uvedeny i tematické programy, do kterých kraj směřuje.“ Zdroje: Zápis ze 3. zasedání zastupitelstva Moravskoslezského kraje; Materiál ze zasedání zastupitelstva MSK č. 9/25.

ve spolupráci s Moravskoslezským energetickým centrem.⁷² V transformaci hraje také důležitou roli spolek Moravskoslezský pakt zaměstnanosti, z.s., zpracovatel studií k dopadům odklonu od uhlí.⁷³

Významnou roli mají RSK, které schvalují výběr strategických projektů.⁷⁴ V Karlovarském kraji pod RSK vznikla pracovní skupina Platforma pro transformaci Karlovarského kraje, která slouží především ke spolupráci s širším okruhem relevantních aktérů.⁷⁵

---

72 Zdroj: Moravskoslezské energetické centrum – Uhlerná platforma.

73 Zdroj: Materiál ze zasedání zastupitelstva Moravskoslezského kraje č. 5/1.

74 Zdroje: RSK KVK – Zasedání Regionální stálé konference; RSK ÚK – Uhlerné regiony/Fond pro spravedlivou transformaci; RSK MSK – Regionální stálá konference Moravskoslezského kraje.

75 Zdroj: RSK KVK – Pracovní skupiny RSK.

KORUPČNÍ RIZIKA V PROCESU SPRAVEDLIVÉ TRANSFORMACE

V následující části se zaměříme na popis rizik spojených s plány územní transformace. Budeme vycházet z analýzy procesu spravedlivé transformace a z rozhovorů se zúčastněnými stranami. Identifikujeme pět témat, v rámci kterých se objevují rizika spojená s procesem spravedlivé transformace. Samotná korupční rizika, jež budeme v rámci témat popisovat, odpovídají škále, kterou vytvořila Transparency International – ČR (dále TI ČR) v policy paperu Korupční rizika v programech omezujících příčiny a dopady změny klimatu.⁷⁶

Schéma 9: Rizika identifikovaná v procesu spravedlivé transformace.

Oblasti s tzv. implementačními riziky	
Časový tlak:	Transparentnost a komunikace směrem k veřejnosti:
→ hrozí riziko zanedbání důležitých etap vlivem časového tlaku, a tím nevytvoření účinného plánu a projektů.	→ hrozí riziko rozhodování za zavřenými dveřmi a riziko nedostatečné informovanosti veřejnosti.
Oblasti s riziky na úrovni strategicko-koncepční	
Občanská participace:	Velké podniky, strategické projekty a přístupnost fondu pro malé aktéry:
→ hrozí tzv. riziko zcizování legitimacy občanské participace a riziko slabého zapojení všech relevantních aktérů a veřejnosti.	→ hrozí tzv. riziko manipulace národních pravidel – odchýlení pravidel od původního záměru pomocí systémových zásahů (např. kategorie strategických projektů),
	→ hrozí riziko nerovného přístupu do FST vzhledem ke kapacitním a finančním možnostem.
Oblast s tzv. hraničními riziky	
Koncepce a účinnost opatření:	
→ hrozí riziko nevytvoření účinných opatření ke spravedlivé transformaci, dekarbonizaci a diverzifikaci ekonomiky z důvodu absence politického vedení.	→ hrozí riziko podpory nekoncepčních a z hlediska naplnění cílů spravedlivé transformace neúčinných projektů.

Připomeňme, že na rizika se zaměřujeme z toho důvodu, aby se díky jejich identifikaci mohlo přistoupit k jejich prevenci, případně nápravě – z toho důvodu se může následující část zdát pesimistická, avšak pojmenování rizik je důležitou etapou pro nastavení demokratického a smysluplného procesu transformace a eliminaci rizik korupce při využití prostředků určených ke spravedlivé

76 Zdroj: Cakl et al. 2021.

transformaci. V některých případech proto doplňujeme příklady dobré praxe ze zahraničí, které ukazují, jak konkrétním rizikům předcházet.

1. Časový tlak

„Chtělo by to dva roky,“ zní z regionů, když hovoříme o přípravě plánu a projektů pro spravedlivou transformaci. Příliš krátký čas na přípravu vize a projektů je nedostatek, na který zaznívají stížnosti ze všech úrovní systému.

Proč se tak spěchá? Jedním důležitým aspektem je zde nastavení ze strany EU: možnost využít prostředky z FST se otevřela už v roce 2021 a vzhledem k jejich původu je většina prostředků alokovaná na roky 2021 až 2023 (více než polovina prostředků plyne z NGEU na post-koronavirovou obnovu). **Do roku 2026 tak musí být 75 % zdrojů z FST vyčerpaných. Takový příval veřejných peněz by se dal přirovnat k tsunami.**

Na vyčerpání 75 % prostředků z FST (vč. přípravy PSÚT, nového operačního programu, příslušných projektů a jejich realizace) je tedy 7 let od zveřejnění Návrhu nařízení o FST (leden 2020). Mezitím ale probíhá schvalování finální evropské legislativy, vč. VFR a NGEU. Od schválení finálního Nařízení o FST mají tedy státy pět a půl roku na vyčerpání většiny prostředků.

Na národní úrovni pak vzniká tlak vlivem snahy schválit PSÚT ještě současnou vládou, a tak jsou nevyřčeným mezníkem jeho přijetí letošní říjnové parlamentní volby. Několik měsíců navíc, pokud by to poskytlo potřebný čas na zapojení veřejnosti a dokončení smysluplných plánů, by přitom čerpání peněz téměř nezdrželo, a tento mezník lze tedy vzhledem k účinné realizaci spravedlivé transformace považovat za arbitrární.

Snaha vlády uzavřít určité agendy do konce mandátu by sama o sobě byla obecně v pořádku. Pokud ale kvůli časovému tlaku dochází k zanedbání důležitých etap přípravy, viz dále, trvání na dodržení termínu indikuje, že plány nejsou vytvářeny primárně s ohledem na veřejný zájem a na naplnění skutečných cílů spravedlivé transformace, ale s ohledem na naplnění neoprávněných politických zájmů konkrétních hráčů.

Z druhé strany se navíc proces výrazně zpožďuje. Chybějící legislativní předpisy na evropské úrovni způsobují nejistotu při nastavování národních pravidel. Návrh nařízení o FST byl předložen v lednu 2020, Nařízení o FST bylo schváleno v červnu 2021. V tomto rozmezí se znění několikrát upřesňovalo (např. byla z podpory vyřazena fosilní paliva vč. zemního plynu, rozšiřovaly se oblasti podpory). V českém kontextu se čekalo jak na schválení nařízení, tak na technickou podporu EU k psaní plánu, která byla domluvena až v říjnu 2020. V říjnu 2020 navíc proběhly krajské volby, což do procesu v rámci krajů vneslo novu nestabilitu v podobě změn v krajských zastupitelstvech.

Čekání vlády na formální požadavky a rozhodnutí EK bylo jedním z příznačných zádrhelů v celém procesu a znakem typicky reakčního přístupu české vlády

k věci.⁷⁷ Již v lednu 2020 totiž bylo jasné, že nehledě na to, jak budou parametry nastaveny z evropské úrovně, každý region potřebuje mít plán, jak zabrání negativním dopadům odklonu od uhlí a jak v následujících 10 letech nastartuje svůj rozvoj reflektující potřeby místních lidí s pomocí nově dostupných prostředků.

Přesto se nejprve počítalo s tím, že pro celou ČR bude Plán spravedlivé územní transformace jen jeden. Až v lednu roku 2021 se objevila informace, že každý region má mít svůj vlastní plán, který bude zařazen do společného plánu, a regiony tak měly na přípravu svého plánu (zajištění zpracovatele, samotné zpracování, zajištění participace veřejnosti a připomínkování) necelé 4 měsíce do odevzdání jeho první verze (leden až 15. duben).

Na Slovensku se díky iniciativě lidí z regionu podařilo začít diskuze o transformaci regionu Horní Nitry už v roce 2017. Po rozsáhlých diskuzích nad budoucností regionu vláda v roce 2019 schválila termín konce podpory uhlí i akční plán pro transformaci, postavený na široké společenské diskuzi. V regionu tak měli jasnou představu o tom, co potřebují a do čeho chtějí investovat, a tento dlouhodobě připravovaný plán mohou nyní financovat mimo jiné z FST. Toto je příklad proaktivního přístupu, kdy se hledají zdroje financování k potřebným projektům, a nikoliv narychlo vytvořené projekty ke zdrojům.⁷⁸

Podobná situace nastala u podávání strategických projektů. Metodika pro výběr strategických projektů byla dokončena v březnu a ukládala krajům povinnost vyhlásit jejich oficiální sběr po dobu minimálně jednoho měsíce. Kraje měly vybrané strategické projekty odevzdávat na konci června, což jim dávalo tři měsíce na sběr i následný výběr: všechny kraje tedy vyhlásily výzvu od 31. března do 30. dubna. (Viz dále.)

Kraje i senátní Podvýbor pro regiony v transformaci⁷⁹ žádaly o prodloužení termínů, žádost ale nebyla vyslyšena ze strany ministerstev, která i přes dlouhé počáteční zdržení trvají na odevzdání PSÚT v září 2021.

Do příprav PSÚT tak na jednu stranu vstupuje arbitrární mezník říjnových voleb pro jeho schválení, ačkoli z druhé strany přípravy brzdí administrativní komplikace na národní i evropské úrovni. To spolu s dlouhými prodlevami, krátkými lhůtami a procesními změnami ze strany ministerstev předznamenává další rizika v procesu spravedlivé transformace, protože **časový tlak neumožňuje**

---

77 „Příliš velké množství času jsme trávili takovou českou skeptickou polemikou, co vůbec Evropská unie Green Dealem pro Evropu myslí, jestli je to reálné, přejít v tak masivním objemu na obnovitelné zdroje energie, obnovitelné materiály, ten čas, který jsme touhle často neplodnou a často velmi ideologicky vedenou polemikou strávili, nám teď bude chybět v tom, aby ty projekty byly lepší.“ Zdroj: Záznam debaty Budoucí uplatnění fondů a programů EU ve prospěch splnění závazků a cílů ČR v oblasti udržitelnosti, ve 14 minutě.

78 Zdroj: Bankwatch Network 2019.

79 „[Podvýbor] požaduje po vládě a věcně příslušných ministerstvech, aby s ohledem na aktuální stav připravenosti tohoto strategického operačního programu prodloužila dobu přípravy Operačního programu spravedlivé transformace na dobu celého letošního roku. V získaném čase by byla významně posílena finanční i personální kapacita na odpovídající a v tomto programu zásadní zapojení klíčových aktérů, zejména zástupců municipalit, malých a středních firem, neziskových organizací a vzdělávacích institucí, což povede k výraznému zkvalitnění přípravného procesu dlouhodobé klíčové transformace vybraných regionů...“ Zdroj: 9. usnesení Podvýboru pro regiony v transformaci přijaté per rollam dne 17. března 2021.

koncepční uvažování a adekvátní diskuzi nad tím, v jaké podobě je transformace skutečně potřebná. Místo důsledné realizace všech důležitých etap jsou tak všichni účastníci procesu nuceni soustředit se na formální požadavky a splnění napjatých termínů.⁸⁰ Časový tlak krajům znesnadňuje zajištění důkladné informovanosti samospráv, podnikatelů, všech dalších aktérů i veřejnosti v kraji a znemožňuje jejich plnohodnotné zapojení do přípravy plánů nebo brání nastavení dostatečných lhůt na přípravu projektů. Nahrává naopak hlasitějším a silnějším byznysovým a jiným hráčům, kteří zvládnou mobilizovat síly pro rychlou přípravu potřebných studií do výzvy na podání strategických projektů nebo se neformálními cestami zapojí do příprav plánů.

Spravedlivá transformace je nicméně dlouhodobý proces a stále jsme spíše na jeho začátku. **Klíčovým úkolem vlády, krajů i stakeholderů musí být časovému tlaku nepodléhat a nadále již v jeho důsledku nevynechávat, neomezovat, nezkracovat či jinak neodbývat žádné kroky, které si spravedlivé provedení transformace žádá.**

2. Transparentnost a komunikace směrem k veřejnosti

Během první poloviny roku 2020 jako by spravedlivá transformace, vytváření PSÚT nebo FST v České republice neexistovaly. V září MMR předložilo první návrh PSÚT, materiály byly přitom neveřejné (dostupné pravděpodobně pro členy Transformační platformy a poslancům) – v médiích se objevil jen výsek z předběžného seznamu dokumentů a informace byly zveřejněny na občanskou žádost o informace až v prosinci 2020.⁸¹

Koncem roku 2020 se transparentnost procesu mírně zlepšila. Je tomu tak i v reakci na protesty zapojených aktérů⁸² a na usnesení senátního Podvýboru pro regiony v transformaci, kde bylo konstatováno, že „přípravy pro čerpání MF, FST a NPO nejsou dostatečně transparentní, probíhají bez řádného zapojení klíčových aktérů a v rozporu s Nařízením komise v přenesené pravomoci č. 240/2014.“⁸³ Proto byly postupně zveřejněny zápisy a materiály Transformační platformy i další informace o ST na webu www.dotace.eu, vč. aktualizované verze PSÚT, což umožnilo do procesu nahlédnout.⁸⁴

Vidíme sice vnější tvář procesu a nahlížíme do výsledných nebo aktualizovaných dokumentů, rozhoduje se ale za zavřenými dveřmi a často není jasné, jak jsou kompetence v rozhodování rozděleny, což brání veřejné kontrole procesů: na národní úrovni rozhoduje vláda a ministerstva, řídicí výbor pro přípravu plánu nebo tematické pracovní skupiny (jejichž složení není veřejně známé) i ve spolupráci s krajskými zástupci. Dosud probíhalo rozhodování

80 Srv. zdroj: Čakl et. al. 2021.

81 Zdroj: Odbor právní a kontrolní vlády ČR – Žádost o poskytnutí materiálu č. 1221/20.

82 Zdroj: Rabas 2020.

83 Zdroj: 9. usnesení Podvýboru pro regiony v transformaci přijaté per rollam 17. 3. 2021.

84 Zdroj: Dotace.eu – Uhelné regiony.

o vytvoření kategorie pro strategické projekty a o pravidlech jejich výběru nebo o alokaci pro jednotlivé kraje – to vše neveřejně. Připravovaný operační program je taktéž stále neveřejný, a to i pro členy Transformační platformy (červen 2021), a není jasné, jak budou nastavena kritéria pro výběr projektů či jak proběhne určení hodnotitelů.

Na úrovni krajů se na rozhodování podílí krajská zastupitelstva a RSK, kromě toho hrají významnou roli konzultační firmy a krajská centra pro inovace. Ani zde kompetence nejsou jasné ukotveny a často není zřejmé, kde a kdy k rozhodnutím dochází. To je vidět i na příkladu krajských plánů transformace – **v Moravskoslezském kraji** byl plán zatím (červen 2021) zmíněn na jednání zastupitelstva kraje, ale nebyl zveřejněn, a to ani členům zastupitelstva, přestože již existuje ve finální podobě.⁸⁵ **V Ústeckém kraji** byl zveřejněn pouze výsledný dokument a není jasné, jak probíhal postup jeho přípravy.⁸⁶ **V Karlovarském kraji** byl zveřejněn nástin plánu a proběhlo jeho veřejné projednání.⁸⁷

Netransparentnost samotných rozhodovacích procesů pak nahrává vzniku implementačních korupčních rizik⁸⁸ (např. zvýhodnění vlivových skupin, jejichž zájmy jsou v rozporu se zájmem veřejným, nebo vyloučení veřejnosti z rozhodování o věcech veřejných, které se jí bezprostředně týkají).

Ve Španělsku vznikla Strategie pro spravedlivou transformaci, která nastavuje, jak mají jednotlivé regiony postupovat při vytváření vlastních plánů. Španělské ministerstvo dosahuje transparentnosti a informovanosti pravidelným zveřejňováním dokumentace o průběhu příprav.⁸⁹ V tuto chvíli se v různých regionech (Asturias, León, Palencia a Teruel) vyjednává 10 Dohod pro spravedlivou transformaci, které slouží jako lokální plány transformace.⁹⁰ Ve Španělsku byl také založen samostatný Institut pro spravedlivou transformaci, který zajišťuje komunikaci jak od lokálních samospráv po národní úroveň, tak i za účelem dialogu s místními obyvateli.

Pokud se má, jak se píše v důvodové zprávě Nařízení o FST, dostat na každého a prostředky mají sloužit široké veřejnosti, musí se o nich veřejnost dozvědět. Zatímco ve zveřejňování informací bylo dosaženo určitého pokroku, nepodařilo se zatím spravedlivou transformaci účinně a srozumitelně komunikovat směrem k širší veřejnosti. Je nutné říct, že to není jednoduchý úkol. Spravedlivá transformace, vzhledem k silné roli vedení krajů, je chápána jako spíše regionální a tedy méně sledované téma. Média a politici řeší hlavně centrální problémy a spravedlivá transformace je jako téma upozaděná i kvůli menšímu počtu aktivních občanů či odborníků v uhelných regionech, horší tamní politické kultuře a celkově menšímu zájmu o veřejné dění.

85 Plán je k dispozici členům Transformační platformy. Zdroj: Zápis ze 3. zasedání zastupitelstva Moravskoslezského kraje.

86 Zdroj: Inovační centrum Ústeckého kraje, z. s. 2021.

87 Zdroj: RSK KVK – Veřejné projednání PSÚT.

88 Srv. zdroj: Čákl et. al. 2021, s. 21.

89 Zdroj: Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico 2020.

90 Zdroj: Nieto a Baratech 2021.

Z hlediska informovanosti lze velmi ocenit workshopy uskutečněné na úrovni krajů ve spolupráci s MMR a MŽP pro obce, malé a střední a velké podniky i to, že MŽP nabídlo zájemcům konzultace pro přípravu projektů.⁹¹

Podle průzkumu agentury Kantar zadaného Greenpeace má ale veřejnost, a to i v uhelných regionech, jen malé ponětí o tom, co to vůbec spravedlivá transformace je.⁹² Jen tři procenta lidí ví, co je to spravedlivá transformace, 12 % má alespoň vágní představu, 85 % pojem vůbec neslyšelo nebo neví, co si pod ním představit.

V zápisech senátního podvýboru zaznívají obavy o informovanost v krajích: „... samosprávy nemají informace o tom, jak mají být projekty orientované, informace do regionu nedochází. Proto bude valná část podaných projektů nepřipravená.“ Nebo: „Zapojení a informovanost malých obcí je velmi malá, a pokud je kritériem připravenost, poté jsou malé podniky opět mimo hru.“⁹³ Malou informovanost napříč stakeholdery, která se projevila mj. i na stavu podaných předběžných záměrů, potvrdila i vstupní analýza Operačního programu Technická pomoc. Vstupní analýza mj. konstatuje, že je potřeba zajistit větší informovanost malých aktérů (samosprávy, MSP, NNO) a že zatím neexistuje strategie pro potřebné nasměrování informačních toků týkajících se spravedlivé transformace.⁹⁴

Z národní i krajské úrovně se k malým aktérům (samosprávy, MSP, spolky, občané) informace nedostávají v podobě, ve které by je vzhledem ke svým kapacitním možnostem byli schopni plnohodnotně vstřebat a využít. Kvůli zkušenostem s komplikovaností žádání o dotace jsou také často demotivováni a nesnaží se aktivně se informací dožadovat tam, kde jim správa sama nejde naproti.

Ministerstva se v rámci svých kapacitních možností snaží informace poskytovat, nicméně zatím se nepodařilo spravedlivou transformaci do povědomí lidí, vč. nejrelevantnějších aktérů, dostat. K tomu je zapotřebí výrazně širších informačních aktivit: zpráva o ST by měla být stěžejním sdělením v každém regionálním či obecním deníku. Chybí profesionální komunikační strategie k rozdělováním prostředkům.

Podmínkou dosažení plošné informovanosti je srozumitelnost. Žargon spravedlivé transformace obsahuje desítky pojmů⁹⁵ a trvá týdny se v něm zorientovat, což je důsledek komplexnosti procesu. Státní správa používá zavedené úřední pojmy, ty však nemohou být laické veřejnosti srozumitelné. Pokud nebude ze strany státu problematika tlumočena v běžné řeči, nelze očekávat účinnou zpětnou vazbu z širších kruhů, ale pouze od zainteresovaných silných hráčů, kteří však do problematiky pronikli na své náklady často kvůli tomu, aby hájili své vlastní ekonomické zájmy. Aby informace mohly být

91 Zdroj: Hlaváček 2021.

92 Zdroj: Greenpeace Česká republika et al. 2021.

93 Zdroj: Zápis z 1. schůze Podvýboru pro regiony v transformaci konané dne 2. prosince 2020.

94 Frankfurt School of Finance & Management 2020, str. 22.

95 Operační program, specifický cíl, tematická výzva, grantové schéma, asistenční vouchery, strategický projekt, vlajkový projekt, typová oblast, předběžná studie proveditelnosti, analýza zaměstnanosti, princip do no significant harm, prioritní oblasti podpory atd. atp.

široce srozumitelné, a hlavně motivující všechny relevantní aktéry, je potřeba zarámovat sdělení do přístupné formy oproštěné od technických podružností, zaměřené na vlastní smysl spravedlivé transformace.

3. Občanská participace

„Místní vědí, co regiony nejvíc trápí, a mají nápady, jak to změnit,” zaznívá v rozhovorech. Aby se mohli ztotožnit se směřováním rozvoje kraje a spravedlivá transformace byla doopravdy spravedlivá, musí místní lidé zaujmout místo spoluvůrce vizí a projektů v regionech. Spravedlivá transformace má vyřešit problémy vzniklé odklonem od uhlí, tedy primárně cílit na zaměstnance uhelného průmyslu a obyvatele uhelných regionů, zejména v blízkosti uhelné infrastruktury. **Dokud s těmito skupinami neproběhne dialog za účelem nalezení pro ně vhodných řešení, jakékoliv realizované projekty nemohou k těmto řešením vést.**

Na národní úrovni slouží k zapojení aktérů Transformační platforma (také TP), kam byla přizvána řada relevantních aktérů (resorty, dotčené regiony, podnikatelské a průmyslové svazy, odbory, sdružení samospráv ad.). Přesto je to stůl, u něhož nesedí všichni relevantní aktéři, kteří by se měli do procesu spravedlivé transformace zapojit. Chybí zejména aktéři z veřejné sféry: veřejné instituce, univerzity, relevantní spolky a neziskové organizace, občanská veřejnost apod. (za spolky a neziskové organizace je zde pouze jeden člen, za veřejné instituce žádný).

Transformační platforma je velmi užitečný nástroj k diskuzi, účastníci zde mají pravidelně (zhruba jednou za dva měsíce) možnost vznášet dotazy i připomínky k vznikajícímu plánu i rozdělování FST. Nicméně, role TP je čistě doporučující a není jasné, jaký mandát bude mít při výběru projektů. Na přípravě PSÚT se navíc nepodílela, vznikla až poté, co byl první návrh hotový. Zároveň platforma řeší především formální nastavení pravidel pro čerpání z fondu a proces, jakými se bude příprava ubírat, nikoliv věcný obsah plánů a projektů.

Tím prakticky dochází k tzv. zcizení legitimacy občanské participace, neboť Transformační platforma reprezentuje prvek, který má participativní procesy v rozhodování o povaze MST zaručit, „počítá se“ s tím, že tuto funkci plní. Avšak **její reálná aktuální podoba plnění této zásadní funkce ochrany veřejného zájmu neumožňuje.**⁹⁶

Pro úspěšné zmírnění dopadů odklonu od uhlí a nastartování rozvoje krajů je klíčové, aby se vize netvořila ve spěchu a „od stolu“, ale místo toho byla předmětem široké diskuze lidí, kterých se transformace regionů týká. To umožní vytvořit projekty a opatření s největší účinností pro realizaci transformace, zvýší motivovanost se do procesu zapojit vlastními projekty (tedy zvýší absorpční kapacitu) a zároveň zajistí veřejné přijetí realizovaných

96 Srv. zdroj: Cakl et. al. 2021, str. 17.

opatření. Proto je nezbytné takové nastavení procesu přípravy plánů a projektů, které pomocí různých nástrojů zapojí všechny aktéry vč. místní veřejnosti do vytváření vize pro úspěšnou transformaci.

Transformační platforma takovou aktivitu nemůže suplovat a ministerstva nezajistila, aby se participace realizovala na úrovni krajů. Pokud kraje čekaly na instrukce od ministerstev, těžko mohly stihnout zorganizovat občanskou participaci k tvorbě plánů nebo projektů za zhruba 4 měsíce, které na jejich přípravu dostaly. Roli hrály také zmiňované krajské volby. I přesto se nějaké aktivity podařilo v krajích realizovat.

V Ústeckém kraji proběhlo několik dotazníkových šetření ve spolupráci s Inovačním centrem Ústeckého kraje (ICUK): dotazník k prioritám transformace pro účely nastavení grantových schémat pro obce byl rozeslán samosprávám, sesbírало se něco přes 250 odpovědí. Osloveno bylo také přes 5 tisíc MSP, odpovědi přišlo necelých 100.⁹⁷ Naopak Ústecká Uhelná platforma nezasedala od srpna 2020.⁹⁸

V Karlovarském kraji byla vytvořena Platforma pro transformaci zahrnující aktéry ze všech oblastí (všechny MAS – místní akční skupiny, NNO, podniky, univerzity apod., přičemž každý člen měl možnost nominovat další členy), a ta pak připomínkovala transformační plán. Kromě toho proběhlo i veřejné projednání krajského plánu.

V Moravskoslezském kraji víme o zapojení 12 studentů.⁹⁹ Místní politická reprezentace sice mluví o „diskuzích s aktéry,”¹⁰⁰ avšak k žádnému jinému pokusu o oslovení veřejnosti nebo o veřejné zapojení relevantních aktérů, ani k připomínkování Transformačního plánu MSK podle dostupných informací nedošlo. V MSK navíc na rozdíl od ostatních krajů neproběhla ani veřejná výzva pro hodnotitele strategických projektů.

Na Slovensku díky iniciativě primátorky města Prievidza Kataríny Macháčkové začala debata o budoucnosti regionu po ukončení těžby uhlí, v rámci které proběhlo 15 setkání s místními, během nichž vznikl nástin akčního plánu pro transformaci regionu. Poté plán převzala vláda spolu s konzultační společností PWC, která poskytla asistenci při finalizaci plánu. Před jeho přijetím proběhla 4 veřejná projednání ve 4 městech, kde se veřejnost mohla k vizi vyjádřit a podávat konkrétní připomínky. Poté byl plán přijat vládou. Je zejména důležité, že veřejnost byla zapojena jak při vytváření plánu, tak následně i při jeho finalizaci.

Participace je nejúčinnější, pokud předchází nebo doplňuje tvorbu vize, v našem případě krajských plánů spravedlivé transformace. V případě FST jsou již ve finálních podobách plány krajů i předvýběr strategických projektů, a zapojení veřejnosti do těchto procesů, které může snížit korupční rizika výběru projektů na úrovni krajů, nebylo uspokojivé.

97 Zdroj: Ústecký kraj – Presentace ze 3. zasedání Transformační platformy.

98 Zdroj: RSK ÚK – Uhelná platforma Ústeckého kraje.

99 Zdroj: Dotace.eu – Zápis ze 4. jednání Transformační platformy Fondu pro spravedlivou transformaci.

100 „Dále MSK pořádá konkrétní konzultace s určitými skupinami, které chtějí více informací. Se zástupci menších obcí probíhají setkání a další je naplánováno na příští týden.” Zdroj: Dotace.eu – Zápis ze 4. jednání Transformační platformy Fondu pro spravedlivou transformaci.

Nicméně o alokacích do jednotlivých výzev a podpoře konkrétních projektů se bude rozhodovat v následujících měsících i letech a plány bude nutné průběžně aktualizovat, **na vytváření společné vize kraje tedy nikdy není pozdě.** I v blízké budoucnosti je možné realizovat účinnější participaci a kraje by se toho měly zhostit s potřebnou důsledností. Ministerstva by zároveň měla takové kroky podpořit, např. tím, že na ně poskytnou prostředky z technické pomoci nebo že tyto aktivity zahrnou do PSÚT a OP ST. V Ústeckém a Karlovarském kraji se nabízí realizovat participaci veřejnosti prostřednictvím již schválených strategických projektů transformačních center, které mají za cíl s procesem transformace regionu pomáhat.¹⁰¹

4. Velké podniky, strategické projekty a přístupnost fondu pro malé aktéry

Při nastavování pravidel rozdělení FST se objevuje tzv. riziko manipulace národních pravidel, které vede k záměně veřejného zájmu za zájem soukromých subjektů. Jak bylo řečeno v dříve zmiňovaném policy paperu TI ČR: „Firmy dobývající, zpracovávající a obchodující fosilní paliva bojují za své zájmy tím, že ovlivňují koncepce určující budoucí toky v rámci rozdělování evropských peněz ve svůj prospěch a tím dále udržují svůj vliv.“¹⁰² V případě FST je to očividnější už proto, že jeho původní design s tímto rizikem počítá a snaží se mu předcházet tím, že roli velkých podniků dopředu omezuje.¹⁰³

Fond má sloužit primárně pro podporu malých a středních podniků, což výslovně stojí v Nařízení o FST: „S cílem posílit hospodářskou diverzifikaci území zasažených transformací by FST měl podporovat produktivní investice do malých a středních podniků.“ Dále: „V případě podniků jiných než malé a střední podniky by produktivní investice měly být podporovány pouze tehdy, pokud jsou nezbytné pro zmírnění ztrát pracovních míst v důsledku transformace, a to vytvořením nebo ochranou významného počtu pracovních míst, a pokud nevedou k přemístění nebo nevyplývají z přemístění podniku.“¹⁰⁴ Z hlediska účinnosti rozdělení veřejných prostředků je vhodné jejich široké rozproštění mezi různé aktéry, nikoliv objemné alokace ve prospěch malého počtu hráčů. Je opodstatněné předpokládat, že některý z projektů MSP může selhat, nicméně dohromady mají šanci vytvořit diverzifikovanou ekonomiku. Selhání velkého projektu (ať už z formálních důvodů, např. kvůli nezískání stavebního povolení, anebo z věcných příčin, tedy proto, že projekt účinně nepřispěje ke spravedlivé transformaci regionu) je pro spravedlivou transformaci výrazně větším rizikem.

101 V KVK Agentura pro transformaci, v ÚK Transformační centrum. Zdroje: Usnesení z 19. jednání Rady Karlovarského kraje; Usnesení z 13. schůze Rady Ústeckého kraje, konané dne 22. 04. 2021.

102 Zdroj: Čakl et. al. 2021, str. 13.

103 Podrobněji je riziko vlivu velkých hráčů na národní systémová pravidla popsáno právě ve výše citovaném policy paperu Transparency International – ČR. Zdroj: Tamtéž.

104 Zdroj: Nařízení Evropského parlamentu a Rady 2021/1056, cit. str. 5.

Je důležité mít na paměti, že **podpora velkých firem, pokud je nezbytná k úspěšné transformaci, je opodstatněná, riziko nicméně spočívá v nerozlišení veřejného zájmu od zájmu soukromého**: pokud je spolupráce těchto subjektů s kraji intenzivní už při vytváření plánů transformace, snadno se může stát, že soukromé zájmy pomocí lobbingu určí směřování kraje, a s tím i pravidla rozdělení veřejných prostředků, do nichž se soukromé zájmy promítnou. Obzvláště krajské politické reprezentace mají blízko k místním průmyslovým podnikům, často se jednotliví politici osobně znají s vedením největších zaměstnavatelů, a proto může docházet ke střetu zájmů a zneužívání vlivu.

V Ústeckém kraji vidíme spolupráci kraje s velkými podniky v podobě tzv. paktu průmyslníků – Platforma průmyslníků (patří sem mj. i Lovochemie, Vršanská uhelná, ČEZ, Unipetrol, United Energy, Cheminvest ad.) podpisem stvrdila společnou deklaraci na podporu transformace kraje, kterou hejtman Jan Schiller přijal podpisem prohlášení o převzetí deklarace.¹⁰⁵ I tyto podniky jsou klienty soukromé firmy EUFC CZ, kterou vlastní Daniel Mayer a kterou si kraj najal na pomoc s přípravou plánu transformace. Smlouvu k přípravě podkladů uzavřel podnikatel v únoru s ICUK. Podpis paktu průmyslníků domluvil Aleš Hlaváček, přítel hejtmana a bývalý poradce kraje pro transformaci. Smlouva byla v březnu 2021 vypovězena.¹⁰⁶ To, že velké průmyslové podniky a veřejnou instituci spojuje ve věci spravedlivé transformace regionu tatáž poradenská firma, vytváří podmínky pro zmíněné riziko střetu zájmů a v důsledku pak i pro riziko ovlivňování pravidel na systémové úrovni.

Blízká spolupráce mezi velkými průmyslovými firmami a politickým vedením probíhá i v Moravskoslezském kraji: průmyslníci jednali v srpnu 2020 na krajském úřadě a podepsali tzv. Zelenou dohodu pro MSK o podpoře transformace kraje k nízkouhlíkové a zelené ekonomice. Při této příležitosti slíbil hejtman Moravskoslezského kraje podnikům podporu s přípravou projektů: *„Ovšem aby peníze, které jsou na tyto projekty vyčleněné, nepropadly, bude nutné rychle přijít s kvalitními projekty. Proto jsme průmyslníkům nabídli při jejich přípravě pomocnou ruku“*. O ovlivňování tvorby programu subjekty, které následně budou příjemci z něj plynoucích prostředků a podpory, mluví zcela otevřeně náměstek ministra průmyslu Marian Piecha: *„Ale podmínky čerpání se naštěstí teprve vyjednávají, proto očekávám od firem v Moravskoslezském kraj podněty, jaké nastavení podmínek by uvítaly, aby bylo reálné finance opravdu získat,“*¹⁰⁷ uvedl v souvislosti s podpisem dohody.

V Karlovarském kraji se o zapojení velkých hráčů vedla dlouhá debata, opoziční zastupitelé tvrdí, že role velkých podniků je klíčová. Ondřej Knotek, poslanec Evropského parlamentu, na jednání řekl: *„Páteří projekty [spravedlivé transformace] musí být spojeny s velkými firmami; to se teď obávám neděje, což by byla velká chyba“*. Současná koalice podporu nevylučuje, ani neakcentuje její důležitost.

105 Zdroj: Ústecký kraj – Regionální průmyslníci podepsali deklaraci na podporu transformace Ústeckého kraje.

106 Zdroj: Pšenička 2021 – Kraj si najal experta na dotace z hnutí ANO. Po protestech mu dali výpověď.

107 Zdroj: Sdružení pro rozvoj Moravskoslezského kraje – Zelená dohoda pro MSK.

FST je navíc specifický v tom, že v něm silnou pozici zastává krajské vedení, což je ještě umocněno zvolením Regionálních stálých konferencí za orgán rozhodující o strategických projektech. Do RSK totiž vybírá členské instituce hejtman kraje na základě závazně stanovené struktury členství (určuje počet zástupců z kraje, měst a obcí a dalších organizací).¹⁰⁸ Hrozí tedy, že z toho důvodu se v rozhodování o nasměrování prostředků častěji projeví neformální vztahy a soukromé zájmy.

Velké firmy mají kromě politického vlivu při vytváření pravidel fondu také lepší dispozice k podávání projektů: mají větší kapacity i zkušenosti se sepisováním žádostí, disponují prostředky na spoluúčast i projektovou přípravu. Tomu nasvědčoval zejména předběžný seznam přihlášených záměrů zveřejněných v říjnu 2020, kde zcela převládali velcí hráči. Např. v Ústeckém kraji se v předběžném seznamu vyskytují projekty dohromady za téměř 400 mld., z čehož 86 % podávají velké podniky, mimo jiné právě Lovochemie, Vršanská uhelná, ČEZ, Unipetrol, United Energy, Cheminvest ad.¹⁰⁹ „Při čtení některých projektových záměrů vidím rukopis, který znám z projektů ROP Severozápad. Nulová inovace, neužitečnost, diskutabilní přínos pro rozvoj regionu – to vše zabaleno do vzletných a líbivých frází. Bude na novém vedení kraje, aby do procesu přípravy projektů razantně vstoupilo a vtáhlo do hry ty, kterým je podpora pro uhelné regiony určena. Projekty je třeba pečlivě naplánovat se širokou veřejností tak, jak se to dělá ve vyspělé Evropě. Severočeský způsob, kdy zdroje ovládne úzká skupina lidí, musíme opustit. Víme, k čemu to vedlo naposledy,“ komentoval to Leo Steiner, který se transformací v Ústeckém kraji zabývá.¹¹⁰

V Karlovarském kraji chystá rozsáhlé projekty největší místní podnik, Sokolovská uhelná.¹¹¹ Obava je odůvodněná i v Moravskoslezském kraji. I tady náklady na připravené projekty velkých firem převyšují celkovou alokaci programu. V Moravskoslezském kraji mají velké podniky připraveny projekty za 151 mld. Kč (prosinec 2020).¹¹²

Vláda by měla dbát na důsledné identifikování a podporu veřejného zájmu v obraně proti politickému vlivu zájmů soukromých. **Jak se tedy k projektům velkých hráčů vláda staví?** Místo nastavení mantinelů velkým hráčům a dohledu nad jejich politickým vlivem **vláda ČR u Evropské unie lobbuje za jednodušší zapojení velkých hráčů.** Konkrétně, Výbor pro evropské záležitosti PSP požadoval v březnu roku 2020 odstranění podmínky nařizující uvést v PSÚT vyčerpávající seznam projektů velkých podniků, a upřesnění nebo odstranění podmínek specifických pro velké podniky.¹¹³ Oproti původnímu Návrhu nařízení

108 „První oficiální zasedání RSK svolá hejtman kraje a současně v pozvánce vyzve oslovené členské instituce o jmenování člena RSK a jeho náhradníka.“ Zdroj: MMR – Příloha č. 3 k RM č. 39/2018: Statut Regionální stálé konference, str. 4.

109 Zdroj: Odbor právní a kontrolní vlády ČR – Žádost o poskytnutí materiálu č. 1221/20 (Příloha 2).

110 Zdroj: Rabas 2020.

111 Zdroj: Mandausová 2021.

112 Zdroj: Moravskoslezský kraj – Prezentace ze 2. zasedání Transformační platformy.

113 Zdroje: Zápis ze 44. schůze Výboru pro evropské záležitosti konané dne 11. března 2020; Parlament České republiky – Reasoned opinion on the application of the Principles of Subsidiarity and Proportionality.

o FST, v němž EK požadovala vyčerpávající seznam produktivních investic velkých podniků, obsahuje schválená verze evropského Nařízení o FST požadavek na „indikativní seznam“ produktivních investic velkých projektů, velké podniky tedy mohou později dosáhnout na prostředky i v případě, že nejsou v tomto pouze indikativním seznamu uvedeny.¹¹⁴

V Estonsku probíhá zejména odklon od těžby a využití ropné břidlice, která tvoří 65 % dodávky primární energie. Za účelem rovnoměrné podpory podniků zde plánují omezit maximální alokaci pro jeden projekt a chystají speciální podporu MSP včetně výrazné podpory MSP v podobě konzultací, na něž jsou v plánu alokovány speciální prostředky.¹¹⁵

Česká vláda pak v rámci přípravy pravidel pro čerpání FST na národní úrovni vytvořila speciální kategorii tzv. strategických projektů. Připomeňme, že tyto projekty musí splňovat podmínku minimální hranice nákladů (50 mil. Kč pro neinvestiční, resp. 200 mil. Kč pro investiční projekty) a že na jejich podání měli žadatelé pouhý měsíc. To jsou pravidla, která téměř vylučují účast jiných než velkých podniků a velkých veřejných subjektů (zejména krajů, měst, univerzit). Kraje přitom do těchto projektů alokují výraznou část prostředků z FST: v ÚK je to až 50 %, ¹¹⁶ v MSK je to 51 % prostředků.¹¹⁷ Žadatelům, kteří se zařazením svých projektů mezi ty strategické neuspěly, navíc kraje doporučují přihlásit se do tematických výzev. **Vláda tak spolu s kraji v podstatě vydělila významnou část prostředků, o kterou malé subjekty ani nemohou s velkými hráči soutěžit – nelze tedy posoudit, zda by jejich projekty nebyly z hlediska naplňování cílů transformace účinnější.** Přitom ale velcí hráči mají přístup i do dalších částí FST. Právě tyto parametry tedy vnášejí do pravidel FST systémové riziko, neboť prakticky umožňují upřednostnit zájmy velkých hráčů před původním záměrem fondu, kterým je podpora MSP a který s žádnou kategorií velkých strategických projektů nepočítá.

U již vybraných strategických projektů je tedy žádoucí zvýšená obezřetnost vůči jejich další přípravě tak, aby skutečně vedly k naplňování cílů spravedlivé transformace krajů.

Vláda by přitom měla vynaložit speciální úsilí na podporu menších aktérů, aby vyrovnala nevýhody, kterým tito často čelí kvůli nedostatku kapacit nebo prostředků, což jim může fakticky bránit v přípravě projektů, přestože věcně mají ve spravedlivé transformaci nenahraditelné místo. O tom slyšíme zejména od starostů i obyvatel obcí v blízkosti uhelné infrastruktury, kteří se obávají, že se malé obce a jejich obyvatelé k prostředkům v soutěži

¹¹⁴ Je nutno dodat, že pravidlo uvést seznam podporovaných velkých firem, které EK nastavila s cílem zpřísnit podporu velkých podniků, do jisté míry nutí řešitele věnovat se nejprve výběru projektů velkých firem a jde tak částečně proti pravidlu small first, přičemž zároveň může zdržovat přípravu PSÚT a OP. Na druhou stranu by díky tomu menší aktéři mohli získat čas na přípravu projektů, pokud by (na rozdíl od současné situace) byly i pro ně vhodně nastaveny parametry a pravidla programů.

¹¹⁵ Zdroj: Nástin estonského PSÚT, komunikace s Bankwatch Estonsko.

¹¹⁶ Zdroj: Ústecký kraj – Prezentace z 5. zasedání Transformační platformy.

¹¹⁷ Zdroj: Moravskoslezský kraj – Prezentace z 5. zasedání Transformační platformy.

s městy či podniky nedostanou, protože nemají dostatečné know-how na formální přípravu dokumentace projektů.

Pro podporu jiných aktérů než velkých hráčů se plánují **tematické výzvy**, kde budou nicméně soutěžit se všemi žadateli, a **grantová schémata**, což jsou zjednodušené výzvy šité na míru konkrétním typům žadatelů a tématům (např. startovací vouchery pro začínající podnikatele, krajské vzdělávací vouchery, program prevence zadlužování a pomoci s problémem předlužení apod.).¹¹⁸ Jak budou nastaveny tematické výzvy a grantová schémata a jakou alokaci z fondu získají – to jsou hlavní faktory, na nichž bude záležet, jak úspěšné bude zapojení jiných aktérů než velkých hráčů.¹¹⁹ Dosud není jasné, kolik na ně kraje přidělí prostředků, hrozí ale, že částka, kterou kraje zejména formou grantových schémat menším aktérům vyčlení, nebude ani zdaleka dosahovat úrovně podpory pro velké projekty. Jediný v tuto chvíli známý plán alokací, tedy plán Moravskoslezského kraje, se na zjednodušená schémata chystá přidělit pouze 10 % prostředků z FST.¹²⁰ Zde se zároveň ozývají menší obce spolu s dalšími aktéry, aby upozornili, že mají zájem se na transformaci podílet, a žádají, aby alespoň 25 % prostředků bylo v MSK vyčleněno, a to nejlépe formou grantových schémat, speciálně pro území obcí a měst do 25 tisíc obyvatel. Ve výzvě stojí: „Pro dosažení cílů [spravedlivé transformace] ... je potřeba zajistit (vedle strategických projektů) i spravedlivý podíl ze zdrojů transformačního programu pro naše menší města a obce včetně podnikatelských subjektů i jiných organizací z jejich území.”¹²¹

Výrazný vliv na plošné zapojení aktérů do spravedlivé transformace a na účinnost projektů bude kromě výše alokace do zmíněných výzev mít také způsob a míra poskytnutí asistence s psaním projektů pro menší aktéry, zejména pro obce, MSP nebo spolky, díky níž se od nestranného subjektu dozví, jaké možnosti financování projektů se jich týkají, a získají prostředky nebo pomocnou sílu na projektovou přípravu.

V tomto smyslu se vyjádřil i senátní Podvýbor pro regiony v transformaci: „**požaduje uvolnění dostatečných finančních prostředků z technické asistence** tohoto programu či jiných finančních zdrojů pro programovou, předprojektovou a projektovou dokumentaci, které budou potřeba na přípravu všech transformačních projektů z projednávaných evropských programů a fondů. Projektová příprava bude pro úspěšnost čerpání v následujících letech naprosto klíčová.”¹²² Je proto třeba přivítat ministerstvy nabízené konzultace i posílení regionálních personálních kapacit, nicméně technická podpora by měla probíhat systematicky, včas a s dostatečnou alokací peněz i kapacit.¹²³

118 Všechny příklady pochází z KVK, kde jsou tato opatření v plánu.

119 Připomeňme, že grantová schémata jsou nastavována kraji a mají jednodušší administrativu (podobně jako je tomu u kotlíkových dotací), zatímco tematické výzvy spravuje SFŽP a je u nich vyžadována kompletní projektová dokumentace.

120 Zdroj: Moravskoslezský kraj – Prezentace z 5. zasedání Transformační platformy.

121 Zdroj: SMS ČR – Májová výzva SMS ČR.

122 Zdroj: 9. usnesení Podvýboru pro regiony v transformaci přijaté per rollam dne 17. března 2021.

123 Zdroj: Frankfurt School of Finance & Management 2020, str. 6.

V neposlední řadě sehraje významnou roli i včasná a plošná komunikace krajů a ministerstev. Již nyní mají velcí hráči s projektovou přípravou náskok: **kvůli zařazení projektů do PSÚT se strategické projekty a produktivní investice velkých podniků sbíraly již na začátku roku 2021, zatímco ostatní čekají na otevření OP ST na začátku roku 2022.** Úkolem vlády je tedy spěšně komunikovat s menšími aktéry, aby mohli s projektovou přípravou začít co nejdříve.

To jsou opatření, která by zajistila rovnější přístup aktérů k prostředkům FST, a omezila tak tzv. korupční rizika na implementační úrovni:¹²⁴ **cílem musí být připravit takové podmínky, jaké zajistí přístup k prostředkům i aktérům, pro něž je projektová příprava překážkou.** V opačném případě mohou být projekty pohotovějších firem upřednostněny před potřebnějšími, ale méně zdatně připravenými projekty.

5. Koncepčnost a účinnost opatření

Účelem spravedlivé transformace je přijmout taková opatření, která nastartují rozvoj regionů, zmírní negativní společenské dopady odklonu od uhlí a umožní chopit se smysluplně příležitostí, které transformace nabízí. Takto můžeme popsat veřejný zájem, jehož prosazení je úkolem vlády. **Veřejné prostředky pak musí být rozděleny v závislosti na tom, jaké subjekty jsou nejpotřebnější z hlediska naplnění cílů spravedlivé transformace regionu a jaké projekty nejúčinněji povedou k její realizaci.** Zde narážíme na tzv. hraniční rizika, tedy rizika, že veřejné prostředky nebudou využity účelně na podporu nejúčinnějších projektů, které by pomohly nejpotřebnější oblastem a skupinám obyvatel.

Jak poznáme, jestli podpořené projekty skutečně vedou k realizaci veřejného zájmu? K tomu je potřeba silná koncepce transformace – jasná vize, která stanoví cíle transformace a k nim vedoucí řešení. **Nemít silnou koncepci znamená nevědět, zda se cíle spravedlivé transformace daří naplnit nebo ne.**

Základ koncepce pro transformaci musí tkvít v tom, že se bude předcházet možným problémům souvisejícím s odklonem od uhlí, místo aby se čekalo, co se stane, až vnější okolnosti donutí uhelné elektrárny zavřít. Vyhledky na budoucnost uhlí vytváří zejména kvůli rychle se zvyšující ceně pochybnosti o tom, že spalování uhlí bude po roce 2030 ekonomicky udržitelné (OKD z těchto důvodů přestane těžit již v roce 2022,¹²⁵ odklon od uhlí do roku 2030 plánuje i Sokołovská uhelná).¹²⁶ Z tohoto úhlu pohledu je stěžejní včasná příprava a hledání účinných řešení: **Jak docílíme potřebné zásadní změny? Co pro to musíme udělat? To jsou otázky, které musí kvalitní koncepce transformace řešit.**

124 Zdroj: Cakl et. al. 2021.

125 Zdroj: MSK – Zápis ze 4. zasedání zastupitelstva Moravskoslezského kraje.

126 Zdroj: Mandausová 2021.

A adekvátních odpovědí by se měla dobírat zejména v otevřeném dialogu s nejzasaženějšími oblastmi a skupinami občanů a prostřednictvím jejich zapojení do tvorby řešení.

V německém Porúří věnovali podpoře zaměstnanců velkou pozornost. Mezi lety 1996 a 2014 uhelný sektor opustilo zhruba 70 tisíc lidí, pro které byla připravena různá schémata podpory: nejčastěji pracovníci odešli do předčasného důchodu placeného z důchodového pojištění, část zaměstnanců získala rekvalifikace a pomoc s hledáním nového zaměstnání (rekvalifikace, programy školení na pracovišti, přímé nebo vnitřní přeložení, dočasné umístění) v kombinaci s adaptačními platbami, což zajišťovala speciální agentura.¹²⁷

V českém kontextu vše nasvědčuje tomu, že koncepce odklonu od uhlí a spravedlivé transformace silná není. Pro vládní postoj je typický reakční přístup místo proaktivního, řešení technických podružností místo podstaty problému, absence politického vedení, u nějž by byla zřejmá vůle nastavit jasný a ambiciózní směr transformace. Tomu nasvědčuje, že vláda odkládá rozhodnutí o datu ukončení spalování uhlí a v rámci programu pro restrukturalizaci českých uhelných regionů RE:START se nedaří nastartovat účinná řešení.¹²⁸

Ke stejnému závěru nás dovádí i analýza výše: časový tlak předznamenává, že **místo řešení podstaty věci je primární snahou stihnout napsat Plán spravedlivé územní transformace a najít dostatek projektů, které formálně vyhoví podmínkám Fondu pro spravedlivou transformaci**, abychom v určeném čase vyčerpali všechny dostupné prostředky. Přitom bychom měli nejprve vytyčit cíle transformace v komunikaci s nejpotřebnějšími skupinami, poté sbírat projekty, které tyto cíle naplní, a pak teprve hledat formy financování, nikoliv uzpůsobovat řešení podle podmínek k získání prostředků. Tuto obrácenou logiku vykazuje např. výběr strategických projektů, které byly kraje nuceny sbírat ve chvíli, kdy neměly vytvořenou strategii, tj. krajský plán spravedlivé transformace (duben 2021).

Bez jasného a důsledného aktivního přístupu vlády se zodpovědnost zároveň neúměrně přesouvá na bedra úředníků. Ti mají řešit aplikování pravidel a nastavení parametrů pro rozdělování peněz (ukazuje se, že ministerstva dobře dbají na rámec programů a všechny potřebné náležitosti ke splnění formálních požadavků). Na úrovni úředníků ale není možné řešit koncepční záležitosti – uvažovat o transformaci v horizontu desetiletí a hledat řešení nad rámec již

127 Zdroj: Wodopia 2016.

128 Od vzniku programu v roce 2015 vznikly rozsáhlé strategie a čtyři akční plány, ani při jejich tvorbě ale neproběhla řádná občanská participace či dialog se zaměstnanci uhelné infrastruktury. RE:START do tří regionů rozdělil pouze 9 mld. Kč (ke konci roku 2020), a to z evropských fondů (nikoliv „navíc“ ze státního rozpočtu). To je pro smysluplný restart regionu zoufale malá částka: pro srovnání, 9 mld. Kč oteklo jen za rok 2018 z Karlovarského a Ústeckého kraje formou koupě emisních povolenek. V rámci „Marshallova plánu“ po česku uhelné regiony nezískaly ani tolik, kolik za rok 2018 odvedly Ústecký a Karlovarský kraj na emisních povolenkách. Zdroje: Oficiální webové stránky k projektu Restrukturalizace Ústeckého, Moravskoslezského a Karlovarského kraje – programu RE:START; Mendlová 2019.

vytvořených programů. **Vize je věcí politiky, a úředníci za ni nejsou a nemohou být zodpovědní.**

Další podmínkou vytvoření kvalitní koncepce a její úspěšné realizace je nicméně i dostatek kapacit k zajišťování souvisejících aktivit (např. komunikace směrem k veřejnosti, občanská participace, asistence s projektovou přípravou). Bohužel v ČR vidíme, že kapacity ministerstev i dalších institucí přes veškerou jejich snahu na tak obsáhlé aktivity nestačí.

V Řecku se v roce 2019 na výrobě elektřiny podílelo z 24 % uhlí, přesto se Řecko zavázalo k odklonu od uhlí do roku 2028 s tím, že všechny uhelné elektrárny kromě jedné uzavře již do roku 2023. Vláda ohlásila vznik masterplánu pro spravedlivou transformaci (SDAM), který obsahuje schéma pro dobrovolný odchod do předčasného důchodu, rekultivaci a využití brownfieldů ve zrychleném procesu povolování, rychlý rozvoj fotovoltaiky, realizaci alternativ pro centrální zásobování teplem a další aktivity, vč. výroby vodíku či akumulace energie. Očekává se, že masterplán vytvoří více pracovních míst, než kolik jich vlivem odklonu od uhlí zanikne, a bude stát 5 mld. eur (zhruba 125 mld. Kč), přičemž jen desetina z toho bude zaplacená z Fondu pro spravedlivou transformaci.¹²⁹

Nejasnost vize, nevyjasněné kompetence v rozhodování i kapacitní nedostatky posilují riziko, že nedojde k vytvoření a výběru takových projektů, které by byly nejúčinnější z hlediska naplňování cílů spravedlivé transformace. Jelikož v tuto chvíli je primárním bodem soustředění řešitelů transformace pouhé formální vyčerpání prostředků z FST, hrozí, že žadatelé uspějí na základě své schopnosti pohotově předložit projekt a vyčerpat peníze z fondů, což je soutěž, kterou vyhrávají větší či protřelejší hráči, jejichž projekty ale z hlediska naplňování cílů spravedlivé transformace nejsou nutně nejpotřebnější.

Odstranění tohoto rizika souvisí s odstraněním i všech ostatních výše uváděných rizik. Doplňme k tomu již jen následující: je žádoucí, aby se vláda neomezovala jen působností FST, ale viděla transformaci jako celek a k tomu také směřovala své aktivity – ukažme si to na příkladu zaměstnanců v uhelném byznysu, na něž odklon od uhlí dopadne nejpříjemněji. Jejich náležitá podpora si vyžádá opatření, která jdou nad rámec rozdělení prostředků z FST: zejména vytvoření systému dlouhodobé podpory formou výsluhových příspěvků nebo schémat předčasného důchodu. **Vláda se tedy v řešení spravedlivé transformace nesmí omezovat jen na aktivity, které je možné financovat z FST.**

Taková komplexní řešení, vč. všech zmíněných opatření, pak vyžadují zvýšení kapacity implementačních orgánů či rozdělení zodpovědností tak, aby implementační orgány nebyly nadměrně zatíženy.

ZÁVĚRY

Analyzovali jsme přípravu spravedlivé transformace probíhající prostřednictvím implementace Fondu pro spravedlivou transformaci a docházíme k závěru, že současné nastavení procesu doprovázejí jevy, jež vytvářejí systémová korupční rizika, hrozí tedy systematické prosazování soukromých zájmů namísto veřejného. To může ohrozit účelné a účinné provedení spravedlivé transformace.

Po technické stránce se ministerstvům daří plnit nelehký úkol a nastavit pravidla Fondu pro spravedlivou transformaci tak, aby vyhovoval parametrům a formálním požadavkům z evropské úrovně (např. definování oblastí podpory, překryv s ostatními fondy, sběr analýz zaměstnanosti k projektům velkých podniků apod.). Po stránce věcné jsou ale přípravy chaotické a na realizaci stěžejních etap plánování není dostatek času kvůli krátkým časovým lhůtám. Transformace regionů je přitom příběh, který se píše od roku 1989 a bude se psát ještě další desetiletí, než dojde k dokončení dekarbonizace. V tomto smyslu by bylo největším omylem propadnout představě, že máme málo času skutečnou transformaci naplánovat a realizovat: dokud se to nestane, jakákoliv řešení budou jen dočasnými „záplatami“.

Veřejnost o spravedlivé transformaci zatím téměř neví a nemá možnost se do příprav zapojit. Hrozí tedy, že místní občané s plány nebudou ztotožnění a nepodaří se je zmobilizovat k tomu, aby na základě ucelené vize přispívali ke spravedlivé transformaci svými vlastními projekty. Tomu může bránit i složitá administrativa žádostí, kterou lidé u evropských fondů předpokládají, a případně nedostatek podpory s přípravou projektů nebo nedostatečné alokace pro zjednodušená schémata. Na úrovni státní i krajské navíc vidíme tendenci věnovat větší pozornost projektům velkých podniků a institucí, za které opakovaně lobbují politici z regionů i národní úrovně.

Hrozí nám tedy, že veřejné politiky zacílené na transformaci nebudou tak účinné, jak by mohly být. Lze předpokládat, že vzniknou i smysluplné projekty, nicméně zároveň hrozí, že budou podpořeny projekty, které nejsou v souladu s veřejným zájmem a ke spravedlivé transformaci nevedou. Kde není jasná vize, tam je prostor pro soukromé zájmy. Když chybí konkrétní plán, kterému by se přizpůsobovali aktéři v regionech, stát se přizpůsobí jim a ochotně přijme každý předložený projekt, který splňuje formální požadavky. To otevírá prostor pro neužitečné a nahodilé projekty i pro silné hráče a jejich snahy, aby si transformaci naplánovali po svém.

Když se podíváme na regionální dění, zjistíme, že mnohým aktérům nechybí dobrá vůle, ani snaha zhostit se svých rolí co nejzodpovědněji. V rozhovorech občas probleskne informace o „spasiteli na správném místě“ nebo o aktivních lidech, kteří i o víkendech pracují pro to, aby byla transformace úspěšná. Systémově však proces spravedlivé transformace v této své rané fázi na mnoha místech selhává. Jednotlivá rizika, která jsme identifikovali, mají svůj původ v přístupu

politického vedení, jež je za implementaci spravedlivé transformace odpovědné.

Poslat člověka na Měsíc je nelehký úkol. A snadný úkol není ani pomoci v transformaci regionům, které se potýkají s bludným kruhem strukturálních problémů, ostatně nedaří se to jedné vládě za druhou.

Fond pro spravedlivou transformaci především skýtá příležitost nastartovat potřebné změny v regionech. Pro občany otevírá možnost realizovat své představy a řešit problémy, s nimiž se potýkají. Bezpochyby se podaří z fondu zafinancovat řadu prospěšných projektů a dát vzniknout novým iniciativám. Zároveň ale proces spravedlivé transformace čelí problémům, kvůli nimž hrozí, že se jeho potenciál nepodaří adekvátně využít. Následující měsíce a roky poskytují příležitost zmiňovaná rizika důsledně adresovat a udělat vše proto, aby se nenaplnila.

LITERATURA A ZDROJE

- [1] Usnesení vlády České republiky ze dne 24. května 2021 č. 481.
VLÁDA ČR. Usnesení vlády České republiky ze dne 24. května 2021 č. 481 k průběžným výstupům a doporučením Uhelné komise a o změně statutu Uhelné komise [online]. 2021. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/IHOAC3DB9Q9K>.
- [2] Joint Research Centre 2018.
JOINT RESEARCH CENTRE. EU coal regions: opportunities and challenges ahead [online]. EU: Publications Office, 2018 [cit. 05. 06. 2021]. Dostupné z: <https://data.europa.eu/doi/10.2760/064809>.
- [3] Skupina Sokolovská uhelná 2020.
SKUPINA SOKOLOVSKÁ UHELNÁ. Zpráva o hospodaření 2019 [online]. 2020. Dostupné z: https://www.suas.cz/images/clanky/Hospodarske/2019_HV.pdf.
- [4] Zindulková 2020.
ZINDULKOVÁ, Kristina. Uhlí, zaměstnanost a spravedlivá transformace v podmínkách České republiky [online]. AMO, 2020. Dostupné z: https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2020/06/AMO_uhli_zamestnanost.pdf.
- [5] Program RE:START.
Oficiální webové stránky k projektu Restrukturalizace Ústeckého, Moravskoslezského a Karlovarského kraje – programu RE:START. © 2016 RESTART. [online]. Dostupné z: <https://restartregionu.cz/>.
- [6] MMR – Strategie restrukturalizace MSK, ÚK a KVK.
MMR. Strategie restrukturalizace Moravskoslezského, Ústeckého a Karlovarského kraje. In: Prezentace z 14. zasedání (formát ZIP, velikost 18 MB, 6. prezentace), 2021. Dostupné z Moravskoslezský kraj – Regionální stálá konference Moravskoslezského kraje: https://www.msk.cz/cs/temata/cestovni_ruch/regionalni-stala-konference-moravskoslezskeho-kraje-1457/.
- [7] Sánchez Nicolás 2019.
SÁNCHEZ NICOLÁS, Elena. Von der Leyen: „Green Deal is our man-on-moon moment“ [online]. euobserver, 2019. Dostupné z: <https://euobserver.com/environment/146895>.
- [8] Euractiv 2019.
EURACTIV. Von der Leyen: Green deal is Europe’s Man on the moon moment [online]. 2019. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=F2Z7rio5sow&ab_channel=EURACTIV.
- [9] EK – Annex to the Communication on the European Green Deal: Roadmap – Key actions
EVROPSKÁ KOMISE. Roadmap – Key actions: Annex to the Communication on the European Green Deal [online]. 2019. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/european-green-deal-communication-annex-roadmap_en.pdf.
- [10] EK – The Just Transition Mechanism: making sure no one is left behind.
EVROPSKÁ KOMISE. The Just Transition Mechanism: making sure no one is left behind [online]. 2021. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/info/strategy/>

[priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/just-transition-mechanism_en.](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0450)

- [11] Pozměněný návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady COM/2020/450. EVROPSKÁ KOMISE. Pozměněný návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady COM/2020/450 o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu plus, Fondu soudržnosti, Fondu pro spravedlivou transformaci a Evropském námořním a rybářském fondu a o finančních pravidlech pro tyto fondy a pro Azylový a migrační fond, Fond pro vnitřní bezpečnost a Nástroj pro správu hranic a víza [online]. 2020. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0450>.
- [11] EK – Nařízení Rady 2020/2093. EVROPSKÁ KOMISE. Nařízení Rady (EU, Euratom) 2020/2093, kterým se stanoví Víceletý finanční rámec na období 2021–2027 [online]. 2020. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2093/oj>.
- [11] Evropská komise – The European Green Deal Investment Plan and Just Transition Mechanism explained. EVROPSKÁ KOMISE. The European Green Deal Investment Plan and Just Transition Mechanism explained [online]. 2020. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_24.
- [12] Nařízení Evropského parlamentu a Rady 2021/1056. EVROPSKÁ KOMISE. Nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje Fond pro spravedlivou transformaci 2021/1056 [online]. 2021. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1056/oj>.
- [13] Nařízení Evropského parlamentu a Rady 2021/523. EVROPSKÁ KOMISE. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/523, kterým se zavádí Program InvestEU a mění nařízení (EU) 2015/1017 [online]. 2021. Dostupné z: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/523/oj>.
- [14] Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady COM/2020/453. EVROPSKÁ KOMISE. Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady COM/2020/453 o úvěrovém nástroji pro veřejný sektor v rámci Mechanismu pro spravedlivou transformaci [online]. 2020. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020PC0453>.
- [15] Viz [12] Nařízení Evropského parlamentu a Rady 2021/1056.
- [15] EK – Procedure 2020/0006/COD. EVROPSKÁ KOMISE. Procedure 2020/0006/COD: Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje Fond pro spravedlivou transformaci [online]. 2021. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/procedure/CS/2020_6.
- [16] Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady COM/2020/22: Legislativní finanční výkaz Návrhu nařízení. EVROPSKÁ KOMISE. Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady COM/2020/22: Legislativní finanční výkaz návrhu Nařízení [online]. 2020. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0022>.
- [18] Viz [12] Nařízení Evropského parlamentu a Rady 2021/1056.

- [19] Dostálová 2020.
DOSTÁLOVÁ, Klára. Návrh rozdělení alokace pro ČR v programovém období 2021–2027 mezi operační programy – Odpověď ministryně Dostálové [online]. 2020. Dostupné z: http://zbyneklinhart.cz/wp-content/uploads/2020/11/42546_2020_MMR_56833_2020_27_dPM_p_compressed.pdf.
- [20] Viz [12] Nařízení Evropského parlamentu a Rady 2021/1056.
- [22] Tamtéž.
- [23] EK – Zpráva o České republice 2020.
EVROPSKÁ KOMISE. Pracovní dokument útvarů Komise: Zpráva o České republice 2020. Průvodní dokument k sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropské centrální bance a Euroskupině Evropský semestr 2020: Posouzení pokroku ve strukturálních reformách a v předcházení a nápravě makroekonomické nerovnováhy a výsledky hloubkových přezkumů strukturálních reforem podle nařízení (EU) č. 1176/2011 [online]. 2020. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1584543810241&uri=CELEX%3A52020SC0502>.
- [24] EK – Platforma pro spravedlivou transformaci.
EVROPSKÁ KOMISE. Platforma pro spravedlivou transformaci: Pomoc členským státům a regionům při dosažení spravedlivé transformace [online]. 2021. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/just-transition-mechanism/just-transition-platform_cs.
- [25] EK – Structural Reform Support.
EVROPSKÁ KOMISE. Structural Reform Support [online]. 2021. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/departments/structural-reform-support_en.
- [27] Tamtéž.
- [28] Usnesení vlády České republiky ze dne 27. července 2020 č. 815.
VLÁDA ČR. Usnesení vlády České republiky ze dne 27. července 2020 č. 815 o zprávě o výsledcích mimořádného jednání Evropské rady, které se konalo ve dnech 17.–21. července 2020 [online]. 2020. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/RCIABS2B64LW>.
- [29] Viz [29] MMR – PSÚT 1.6.
- [30] Tamtéž.
- [31] Tamtéž.
- [32] Dotace.eu – Transformační platforma.
DOTACE.EU. Transformační platforma [online]. 2021. Dostupné z: [https://dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/uhelne-regiony/plan-spravedlive-uzemni-transformace-\(psut\)/transformacni-platforma](https://dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/uhelne-regiony/plan-spravedlive-uzemni-transformace-(psut)/transformacni-platforma).
- [33] Dotace.eu – Fond pro spravedlivou transformaci (FST).
DOTACE.EU. Fond pro spravedlivou transformaci (FST) [online]. 2021. Dostupné z: [https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/uhelne-regiony/fond-pro-spravedlivou-transformaci-\(fst\)](https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/uhelne-regiony/fond-pro-spravedlivou-transformaci-(fst)).

- [34] Senát Parlamentu ČR – Podvýbor pro regiony v transformaci.
SENÁT PARLAMENTU ČR. Podvýbor pro regiony v transformaci Výboru pro územní rozvoj, veřejnou správu a životní prostředí (aktuální k 12.12.2020) [online]. 2020. Dostupné z: https://www.senat.cz/organy/index.php?lng=cz&ke_dni=12.12.2020&O=13&par_2=478.
- [35] Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR – Podvýbor pro regiony v transformaci.
POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČR. Podvýbor pro regiony v transformaci [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=4428>.
- [36] Viz [29] MMR – PSÚT 1.6.
- [39] Presentace náměstka MŽP Jana Kříže ze 14. zasedání RSK MSK ze dne 18. 3. 2021.
KŘÍŽ, Jan. Operační program Spravedlivá transformace a Modernizační fond [online]. MŽP. Dostupné z: https://www.msk.cz/cs/temata/cestovni_ruch/regionalni-stala-konference-moravskoslezského-kraje-1457/ (prezentace č. 4 z 14. zasedání Regionální stálé konference Moravskoslezského kraje).
- [40] Tamtéž.
- [41] Presentace z Platformy pro transformaci KVK [neveřejná].
- [41] Pšenička 2021 – Spor o 42 miliard pro uhelné regiony.
PŠENIČKA, Jiří. Spor o 42 miliard pro uhelné regiony. Hejtmani se prou, kdo má dostat víc [online]. Seznam Zprávy, 2021. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/spor-o-42-miliard-pro-uhelne-regiony-hejtmani-se-prou-kdo-ma-dostat-vic-150933>.
- [41] MSK – Presentace z 3. zasedání Transformační platformy.
MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. Moravskoslezský kraj – Region v transformaci (prezentace z 3. zasedání Transformační platformy) [online]. 2021. Dostupné z: <https://dotaceeu.cz/getmedia/f16aa913-9b39-44df-8113-3194d7145fb9/MSK-prezentace-Transformacni-platforma.pdf.aspx?ext=.pdf>.
- [42] Usnesení vlády České republiky ze dne 24. května 2021 č. 483.
VLÁDA ČR. Usnesení vlády České republiky ze dne 24. května 2021 č. 483 o rozdělení prostředků Fondu pro spravedlivou transformaci mezi Ústecký, Karlovarský a Moravskoslezský kraj [online]. 2021. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/IHOAC3DB9WXT>.
- [42] MŽP – Rozdělení prostředků Fondu pro spravedlivou transformaci.
MŽP. Rozdělení prostředků Fondu pro spravedlivou transformaci [online]. 2021. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/opst_2021_2027/\\$FILE/OPTNE-rozdeleni_alokace-20210526.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/opst_2021_2027/$FILE/OPTNE-rozdeleni_alokace-20210526.pdf).
- [43] Dotace.eu – Slovník pojmů: Investiční projekt.
DOTACE.EU. Slovník pojmů: Investiční projekt [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/ostatni/dulezite/slovník-pojmu/i/investicni-projekt>.
- [44] Dotace.eu – Slovník pojmů: Neinvestiční projekt.
DOTACE.EU. Slovník pojmů: Neinvestiční projekt [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/ostatni/dulezite/slovník-pojmu/n/neinvesticni-projekt>.

- [45] RE:START – Přílohy Souhrnného akčního plánu Strategie restrukturalizace Ústeckého, Moravskoslezského a Karlovarského kraje 2019–2020 (Příloha 4).
RE:START. Přílohy Souhrnného akčního plánu Strategie restrukturalizace Ústeckého, Moravskoslezského a Karlovarského kraje 2019–2020 [online]. 2019. Dostupné z: https://restartregionu.cz/content/uploads/2019/06/P%C5%99%C3%ADlohy-SAP-P%C5%99ehled-opat%C5%99en%C3%AD-souhrnného-ak%C4%8Dn%C3%ADho-pl%C3%A1nu-AP3_2019-2020.pdf.
- [46] Viz [12] Nařízení Evropského parlamentu a Rady Rady 2021/1056 (článek 11).
- [48] RSK ÚK – Analýza dopadů realizace produktivních investic na trh práce pro VP RSK ÚK. Analýza dopadů realizace produktivních investic na trh práce pro VP [online]. 2021. Dostupné z: <https://rskuk.cz/analiza-dopadu-realizace-produktivnich-investic-na-trh-prace-pro-vp>.
- [49] Viz [39] Prezentace náměstka MŽP Jana Kříže ze 14. zasedání RSK MSK ze dne 18. 3. 2021.
- [50] Dotace.eu – Ústecký, Karlovarský a Moravskoslezský kraj vyhlašují výzvy k předkládání návrhů strategických projektů.
DOTACE.EU. Ústecký, Karlovarský a Moravskoslezský kraj vyhlašují výzvy k předkládání návrhů strategických projektů [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/novinky/ustecky-karlovarsky-a-moravskoslezsky-kraj-vyhlas>.
- [52] Viz [29] MMR – PSÚT 1.6.
- [53] MMR – Metodika pro sběr dat a přístupu ke strategickým projektům v Plánu spravedlivé územní transformace (PSÚT).
MMR. Metodika pro sběr dat a přístupu ke strategickým projektům v Plánu spravedlivé územní transformace (PSÚT) [online]. 2021. Dostupné z: https://rskuk.cz/files/Uhelne-regiony/Vyzva-pro-strategicke-projekty/Final_Metodika-pro-sber-dat-a-pristupu-ke-Strategickym-projektum-v-1.8_fin.pdf.
- [54] Viz [45] RE:START – Přílohy Souhrnného akčního plánu Strategie restrukturalizace Ústeckého, Moravskoslezského a Karlovarského kraje 2019–2020 (Příloha 4).
- [55] Viz [53] MMR – Metodika pro sběr dat a přístupu ke strategickým projektům v Plánu spravedlivé územní transformace (PSÚT).
- [56] Usnesení Rady Moravskoslezského kraje 15/944 ze dne 26. 4. 2021.
MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. Usnesení Rady Moravskoslezského kraje 15/944 ze dne 26. 4. 2021 [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.msk.cz/kraj/zastupitelstvo/usneseni.html?s=15&t=r&d=2021-04-26>.
- [56] RSK ÚK – Výzva pro externí hodnotitele.
RSK ÚK. Výzva pro externí hodnotitele [online]. 2021. Dostupné z: <https://rskuk.cz/vyzva-pro-externi-hodnotitele>.
- [56] RSK KVK – Výzva na registraci zájemců o pozici externího hodnotitele – strategické projekty.
RSK KVK. Výzva na registraci zájemců o pozici externího hodnotitele – strategické projekty [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.rskkvyk.cz/aktualita/vyzva-na-registraci-zajemcu-o-pozici-externiho-hodnotitele-strategicke-projekty/45>.

- [57] Viz [53] MMR – Metodika pro sběr dat a přístupu ke strategickým projektům v Plánu spravedlivé územní transformace (PSÚT).
- [58] Dotace.eu – Zápis ze 3. jednání Transformační platformy Fondu pro spravedlivou transformaci.
DOTACE.EU. Zápis ze 3. jednání Transformační platformy Fondu pro spravedlivou transformaci [online]. 2021. Dostupné z: https://dotaceeu.cz/getmedia/8df5c4a3-dec1-4b1d-8e8e-f525f3bc99b6/6_10_20-zapis-z-1-setkani-Transformacni-platformy.pdf.aspx?ext=.pdf.
- [59] Viz [29] MMR – PSÚT 1.6.
- [60] Dotace.eu – Zápis ze 2. jednání Transformační platformy Fondu pro spravedlivou transformaci.
DOTACE.EU. Zápis ze 2. jednání Transformační platformy Fondu pro spravedlivou transformaci [online]. 2020. Dostupné z: <https://dotaceeu.cz/getmedia/b84790a4-9d7d-47fe-97c6-5aadfe8cbdc4/20-12-04-zapis-z-2-setkani-Transformacni-platformy.pdf.aspx?ext=.pdf>.
- [61] Dotace.eu – Plán spravedlivé územní transformace (PSÚT).
DOTACE.EU. Plán spravedlivé územní transformace (PSÚT) [online]. 2021. Dostupné z: [https://dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/uhelne-regiony/plan-spravedlive-uzemni-transformace-\(psut\)](https://dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/uhelne-regiony/plan-spravedlive-uzemni-transformace-(psut)).
- [62] Vláda ČR – Jednání vlády 2020-10-14.
VLÁDA ČR. Jednání vlády 2020-10-14 [online]. Aplikace ODok, 2020. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/djv-agenda?date=2020-10-14>.
- [63] Odbor právní a kontrolní vlády ČR – Žádost o poskytnutí materiálu č. 1221/20.
ODBOR PRÁVNÍ A KONTROLNÍ VLÁDY ČR. Žádost o poskytnutí materiálu č. 1221/20
Informace o přípravě Plánu spravedlivé územní transformace ze schůze vlády 14. 10. 2020, včetně příloh [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/zadost-o-poskytnuti-materialu-185507/>.
- [64] RSK ÚK – Sběr projektových záměrů ÚK.
RSK ÚK. Sběr projektových záměrů ÚK [online]. 2021. Dostupné z: <https://rskuk.cz/sber-projektovych-zameru-uk>.
- [65] Holub 2020.
HOLUB, Petr. Vláda navrhne Bruselu, aby poslal 6 miliard pro chemičku z Babišovy říše [online]. Seznam Zprávy, 2020. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/vlada-navrhne-bruselu-aby-poslal-6-miliard-pro-chemicku-z-babisovy-rise-125234>.
- [65] CDE 2020.
CDE. Spravedlivá transformace uhelných regionů po česku. Peníze velkým firmám a hlavně potají [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.cde-org.cz/cs/blog/spravedлива-transformace-uhelnych-regionu-po-cesku-penize-velkym-firmam-a-hlavne-potaji/1626>.
- [65] Pokorná, Holub 2020.
POKORNÁ, Z.– HOLUB, P. Premiér se rozčilil ve Sněmovně. Ale co říká, nemusí být pravda [online]. Seznam Zprávy, 2020. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/premier-se-rozcilil-ve-snemovne-ale-co-rika-nemusi-byt-pravda-125646>.

- [66] Dotace.eu – Transformační platforma.
DOTACE.EU. Transformační platforma [online]. 2021. Dostupné z: [https://dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/uhelne-regiony/plan-spravedlive-uzemni-transformace-\(psut\)/transformacni-platforma](https://dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/uhelne-regiony/plan-spravedlive-uzemni-transformace-(psut)/transformacni-platforma).
- [67] Dotace.eu – Technická asistence přípravy PSÚT.
DOTACE.EU. Technická asistence přípravy PSÚT [online]. 2021. Dostupné z: [https://dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/uhelne-regiony/plan-spravedlive-uzemni-transformace-\(psut\)/technicka-asistence-pripravy-psut](https://dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/uhelne-regiony/plan-spravedlive-uzemni-transformace-(psut)/technicka-asistence-pripravy-psut).
- [67] Dotace.eu – Zápis ze 3. jednání Transformační platformy Fondu pro spravedlivou transformaci
DOTACE.EU. Zápis ze 3. jednání Transformační platformy Fondu pro spravedlivou transformaci [online]. 2021. Dostupné z: https://dotaceeu.cz/getmedia/8df5c4a3-dec1-4b1d-8e8e-f525f3bc99b6/6_10_20-zapis-z-1-setkani-Transformacni-platformy.pdf.aspx?ext=.pdf.
- [68] ČTK 2021.
ČTK. Ústecký kraj by mohl v rámci Fondu spravedlivé transformace rozdělit 16 miliard korun [online]. Seznam Zprávy, 2021. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ustecky-kraj-by-mohl-v-ramci-fondu-spravedlive-transformace-rozdelit-16-miliard-korun-152908?timeline—pageItem=153644>.
- [69] Usnesení z 10. jednání Rady Karlovarského kraje konaného dne 15. února 2021.
KARLOVARSKÝ KRAJ. Usnesení z 10. jednání Rady Karlovarského kraje konaného dne 15. února 2021 [online]. 2021. Dostupné z: <http://www.kr-karlovarsky.cz/samosprava/dokumenty/Stranky/rada-zastupitelstvo/seznam-rada-2021/210215-eRada-010.aspx>.
- [70] Záznam zasedání Zastupitelstva KVK v čase 6:00:00 konaného 8. března 2021.
KARLOVARSKÝ KRAJ. Záznam zasedání Zastupitelstva Karlovarského kraje konaného 8. března 2021 [online]. 2021. Dostupné z: <http://bitest.videostream.sk/kvkraj/archiv/20210308/index.html>.
- [71] Zápis ze 3. zasedání zastupitelstva Moravskoslezského kraje.
MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. Zápis ze 3. zasedání zastupitelstva Moravskoslezského kraje [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.msk.cz/cs/kraj/zastupitelstvo/zapis-ze-3--zasedani-7052>.
- [71] Materiál ze zasedání zastupitelstva MSK č. 9/25.
MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. Materiál ze zasedání zastupitelstva MSK č. 9/25: Informace o realizaci Programu RE:START v Moravskoslezském kraji a činnosti Uhelné komise [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.msk.cz/kraj/zastupitelstvo/materialy.html?datum=2021-03-17>.
- [72] Moravskoslezské energetické centrum – Uhelná platforma.
MORAVSKOSLEZSKÉ ENERGETICKÉ CENTRUM. Uhelná platforma [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.mskec.cz/oddeleni/uhelna-platforma-4>.
- [73] Materiál ze zasedání zastupitelstva Moravskoslezského kraje č. 5/1.
MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. Materiál ze zasedání zastupitelstva MSK č. 5/1: Návrh na poskytnutí individuální dotace spolku Moravskoslezský pakt zaměstnanosti, z.s. [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.msk.cz/kraj/zastupitelstvo/materialy.html?datum=2021-03-17>.

- [74] RSK KVK – Zasedání Regionální stálé konference.
RSK KVK. Zasedání Regionální stálé konference [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.rskkvvk.cz/zasedani-regionalni-stale-konference>.
- [74] RSK ÚK – Uhelne regiony/Fond spravedlivé transformace.
RSK ÚK. Uhelne regiony/Fond spravedlivé transformace [online]. 2021. Dostupné z: <https://rskuk.cz/uhelne-regiony-fond-spravedlive-transformace>.
- [74] RSK MSK – Regionální stálá konference Moravskoslezského kraje.
RSK MSK. Regionální stálá konference Moravskoslezského kraje [online]. 2021. Dostupné z: https://www.msk.cz/cs/temata/cestovni_ruch/regionalni-stala-konference-moravskoslezskeho-kraje-1457/.
- [75] RSK KVK – Pracovní skupiny RSK.
RSK KVK. Pracovní skupiny RSK [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.rskkvvk.cz/pracovni-skupiny-regionalni-stale-konference>.
- [76] Cakl et al. 2021.
CAKL, O. – DUPÁK, J. – STEHNOVÁ, J. Korupční rizika v programech omezujících příčiny a dopady změny klimatu [online]. Transparency International, AMO, 2021. Dostupné z: <https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2021/05/korupc%CC%8Cni%CC%81-rizika-financova%CC%81ni%CC%81-dekarbonizace-C%CC%8CR.pdf>.
- [77] Záznam debaty Budoucí uplatnění fondů a programů EU ve prospěch splnění závazků a cílů ČR v oblasti udržitelnosti, ve 14 minutě.
SPOLEČNOST PRO TRVALE UDRŽITELNÝ ŽIVOT. Záznam debaty Budoucí uplatnění fondů a programů EU ve prospěch splnění závazků a cílů ČR v oblasti udržitelnosti [online]. 2020. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=Bev0q7Whz3M&ab_channel=Spole%C4%8Dnostprotrvaleudr%C5%BEiteln%C3%BD%C5%BEivot.
- [78] Bankwatch Network 2019.
BANKWATCH NETWORK. Local community participation in the Transformation Action Plan for the Slovakia's Upper Nitra Coal Region [online]. 2019. Dostupné z: <https://bankwatch.org/wp-content/uploads/2019/09/Transformation-Action-Plan-Upper-Nitra.pdf>.
- [79] 9. usnesení Podvýboru pro regiony v transformaci přijaté per rollam dne 17. března 2021.
PODVÝBOR PRO REGIONY V TRANSFORMACI. 9. usnesení přijaté per rollam dne 17. března 2021 k Modernizačnímu fondu (MF), Fondu pro spravedlivou transformaci (FST) a Národnímu plánu obnovy (NPO) [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=98872>.
- [80] Viz [76] Cakl et al. 2021.
- [81] Viz [63] Odbor právní a kontrolní vlády ČR – Žádost o poskytnutí materiálu č. 1221/20.
- [82] Rabas 2020.
RABAS, P. Tisková zpráva k jednání vlády: Peníze na spravedlivou transformaci se dělí nespravedlivě [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.premyslrabas.cz/tz-k-jednani-vlady-penize-na-spravedlivou-transformaci-se-deli-nespravedlive/>.

- [83] 9. usnesení Podvýboru pro regiony v transformaci přijaté per rollam 17. 3. 2021. PODVÝBOR PRO REGIONY V TRANSFORMACI. 9. usnesení přijaté per rollam dne 17. března 2021 k Modernizačnímu fondu (MF), Fondu pro spravedlivou transformaci (FST) a Národnímu plánu obnovy (NPO) [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=98872>.
- [84] Dotace.eu – Uhelné regiony. DOTACE.EU. Uhelné regiony [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-nbsp;cr/programove-obdobi-2021-2027/uhelne-regiony>.
- [85] Zápis ze 3. zasedání zastupitelstva Moravskoslezského kraje. MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. Zápis ze 3. zasedání zastupitelstva Moravskoslezského kraje [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.msk.cz/cs/kraj/zastupitelstvo/zapis-ze-3-zasedani-7052>.
- [86] Inovační centrum Ústeckého kraje, z. s. 2021. INOVAČNÍ CENTRUM ÚSTECKÉHO KRAJE, Z. S. Plán transformace Ústeckého kraje s využitím Mechanismu pro spravedlivou transformaci v programovém období 2021–2027 [online]. 2021. Dostupné z: <https://rskuk.cz/files/Uhelne-regiony/PTUK.pdf>.
- [87] RSK KVK – Veřejné projednání PSÚT. RSK KVK. Veřejné projednání PSÚT [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.rskkvk.cz/aktualita/verejne-projednani-psut/54>.
- [88] Viz [76] Cakl et al. 2021.
- [89] Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico 2020. MINISTERIO PARA LA TRANSICIÓN ECOLÓGICA Y EL RETO DEMOGRÁFICO. Convenios de Transición Justa. Actualización noviembre 2020 [online]. 2020. Dostupné z: https://www.transicionjusta.gob.es/Convenios_transicion_justa/common/Folleto_Convenios_Transicion_Justa_Nov_2020.pdf.
- [90] Nieto a Baratech 2021. NIETO, J. – BARATECH, L. Coronavirus Recovery and Just Transition in Spain: A Unique Opportunity [online]. Green European Journal, 2021. Dostupné z: <https://www.greeneuropeanjournal.eu/coronavirus-recovery-and-just-transition-in-spain-a-unique-opportunity/>.
- [91] Hlaváček 2021. HLAVÁČEK, J. Operační program Spravedlivá transformace: Workshop pro malé a střední podniky [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.rskkvk.cz/assets/uploads/1614756112-8648729524566804141332934558.pdf>.
- [92] Greenpeace Česká republika et al. 2021. GREENPEACE ČESKÁ REPUBLIKA et al. Dvě třetiny lidí podporují výsluhové dávky pro uhelné horníky a energetiky. Odbory a ekologické organizace žádají spravedlivou transformaci [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.greenpeace.org/czech/tiskova-zprava/13641/dve-tretiny-lidi-podporuji-vysluhove-davky-pro-uhelne-horniky-a-energetiky-odbory-a-ekologicke-organizace-zadaji-spravedlivou-transformaci/>.
- [93] Zápis z 1. schůze Podvýboru pro regiony v transformaci konané dne 2. prosince 2020. PODVÝBOR PRO REGIONY V TRANSFORMACI. Zápis z 1. schůze Podvýboru pro regiony v transformaci konané dne 2. prosince 2020 [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/97390/81709>.

- [94] Frankfurt School of Finance & Management 2020, str. 22.
FRANKFURT SCHOOL OF FINANCE & MANAGEMENT. Support to the preparation of a Territorial Just Transition Plan in the Czech Republic: D1. Inception report [online]. 2020. Dostupné z: [https://dotaceeu.cz/getmedia/aeac0d89-7db5-4c1a-909d-64c43c1186cd/D1-IR-JTP-CZ_FINAL-\(11-12-2020\)_for-publication_Final.pdf.aspx](https://dotaceeu.cz/getmedia/aeac0d89-7db5-4c1a-909d-64c43c1186cd/D1-IR-JTP-CZ_FINAL-(11-12-2020)_for-publication_Final.pdf.aspx).
- [96] Viz [76] Cakl et al. 2021, str. 17.
- [97] Ústecký kraj – Presentace ze 3. zasedání Transformační platformy.
ÚSTECKÝ KRAJ. Transformační platforma: Ústecký kraj (prezentace ze 3. zasedání Transformační platformy) [online]. 2021. Dostupné z: <https://dotaceeu.cz/getmedia/37cda2f7-305a-437c-98eb-49b266ab77c9/UK-prezentace-Transformacni-platforma.pdf.aspx?ext=.pdf>.
- [98] RSK ÚK – Uhelná platforma Ústeckého kraje.
RSK ÚK. Uhelná platforma Ústeckého kraje [online]. 2021. Dostupné z: <https://rskuk.cz/uhelna-platforma-usteckeho-kraje>.
- [99] Dotace.eu – Zápis ze 4. jednání Transformační platformy Fondu pro spravedlivou transformaci.
DOTACE.EU. Zápis ze 4. jednání Transformační platformy Fondu pro spravedlivou transformaci [online]. 2021. Dostupné z: https://dotaceeu.cz/getmedia/f21e0d31-3f81-40d5-af60-42697d31907b/TP_Zapis-21-05-11_fin.pdf.aspx?ext=.pdf.
- [100] Tamtéž.
- [101] Usnesení z 19. jednání Rady Karlovarského kraje konaného dne 19. dubna 2021.
KARLOVARSKÝ KRAJ. Usnesení z 19. jednání Rady Karlovarského kraje konaného dne 19. dubna 2021 [online]. 2021. Dostupné z: http://www.kr-karlovarsky.cz/samosprava/dokumenty/Documents/Usneseni_21_rada/rada019/19r_210419.pdf.
- [101] Usnesení z 13. schůze Rady Ústeckého kraje konané dne 22. 04. 2021.
ÚSTECKÝ KRAJ. Usnesení z 13. schůze Rady Ústeckého kraje konané dne 22. 04. 2021 [online]. 2021. Dostupné z: https://www.kr-ustecky.cz/assets/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1755658.
- [102] Viz [76] Cakl et al. 2021, str. 13.
- [103] Tamtéž.
- [105] ÚK – Regionální průmyslníci podepsali deklaraci na podporu transformace Ústeckého kraje.
ÚSTECKÝ KRAJ. Regionální průmyslníci podepsali deklaraci na podporu transformace Ústeckého kraje [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.kr-ustecky.cz/regionalni-prumyslnici-podepsali-deklaraci-na-podporu-transformace-usteckeho-kraje/d-1753197/p1=204698>.
- [106] Pšenička 2021 – Kraj si najal experta na dotace z hnutí ANO. Po protestech mu dali výpověď.
PŠENIČKA, J. Kraj si najal experta na dotace z hnutí ANO. Po protestech mu dali výpověď [online]. Seznam Zprávy, 2021. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/kraj-si-najal-experta-na-dotace-z-hnuti-ano-po-protestech-mu-dali-vypoved-149632>.

- [107] Sdružení pro rozvoj Moravskoslezského kraje – Zelená dohoda pro MSK. SDRUŽENÍ PRO ROZVOJ MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE. Zelená dohoda pro MSK [online]. 2021. Dostupné z: <http://www.msunion.cz/zpravodajstvi/aktuality/zelena-dohoda-pro-msk>.
- [108] MMR – Příloha č. 3 k RM č. 39/2018: Statut Regionální stálé konference, str. 4. MMR. Příloha č. 3 k RM č. 39/2018: Statut Regionální stálé konference [online]. 2018. Dostupné z: <https://mmr.cz/getmedia/18fe3bc8-aae2-42f7-9919-a33dab83f1ab/RM039-2018-priloha-3.pdf.aspx>.
- [109] Viz [63] Odbor právní a kontrolní vlády ČR – Žádost o poskytnutí materiálu č. 1221/20.
- [110] Viz [82] Rabas 2020.
- [111] Mandausová 2021. MANDAUSOVÁ, K. Místo dolu jezero, hotel a rodinné domy. Sokolovská uhelná představuje svou vizi [online]. Forbes, 2021. Dostupné z: <https://forbes.cz/misto-dolu-jezero-hotel-a-rodinne-domy-sokolovska-uhelna-predstavuje-svou-vizi/>.
- [112] MSK – Prezentace ze 2. zasedání Transformační platformy. MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. Moravskoslezský kraj – Aktuální informace z regionů k přípravě FST (prezentace ze 2. zasedání Transformační platformy) [online]. 2020. Dostupné z: https://dotaceeu.cz/getmedia/7fb68bd9-15db-4727-9451-d6c15f5f8492/P6_Prezentace_MSK.pdf.aspx?ext=.pdf.
- [113] Zápis ze 44. schůze Výboru pro evropské záležitosti konané dne 11. března 2020. POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČR. Zápis ze 44. schůze Výboru pro evropské záležitosti konané dne 11. března 2020 [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=173229>.
- [113] Parlament České republiky – Reasoned opinion on the application of the Principles of Subsidiarity and Proportionality. PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY. Reasoned opinion on the application of the Principles of Subsidiarity and Proportionality: Proposal for a regulation of the European Parliament and the Council establishing the Just Transition Fund [online]. 2020. Dostupné z: https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6927-2020-INIT/x/df?fbclid=IwAR0HlNwJWBiyHRSpyaRB7u8BYKJSkt8qs1K8ex56AghmuNMQ0_4aS3Xjr0.
- [115] Nástin Estonského PSÚT, komunikace s Bankwatch Estonsko.
- [116] Ústecký kraj – Prezentace z 5. zasedání Transformační platformy. ÚSTECKÝ KRAJ. Prezentace z 5. zasedání Transformační platformy [online]. 2021. Dostupné z: https://dotaceeu.cz/getmedia/d03e3505-f236-4251-b24f-59f6d618a112/2021_6_25_TP_UK.pdf.aspx?ext=.pdf.
- [117] Moravskoslezský kraj – Prezentace z 5. zasedání Transformační platformy. MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. Prezentace z 5. zasedání Transformační platformy [online]. 2021. Dostupné z: https://dotaceeu.cz/getmedia/79c388a3-5c4e-4a7c-a039-4164911bf859/2021_6_25_TP_MSK.pdf.aspx?ext=.pdf.
- [120] Tamtéž.

- [121] SMS ČR – Májová výzva SMS ČR.
SMS ČR. Májová výzva SMS ČR [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.smscr.cz/cz/62-aktuality/2691-majova-vyzva-sms-cr?startbar=100>.
- [122] 9. usnesení Podvýboru pro regiony v transformaci přijaté per rollam dne 17. března 2021.
PODVÝBOR PRO REGIONY V TRANSFORMACI. 9. usnesení přijaté per rollam dne 17. března 2021 k Modernizačnímu fondu (MF), Fondu pro spravedlivou transformaci (FST) a Národnímu plánu obnovy (NPO) [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=98872>.
- [123] Frankfurt School of Finance & Management 2020, str. 6.
FRANKFURT SCHOOL OF FINANCE & MANAGEMENT. Support to the preparation of a Territorial Just Transition Plan in the Czech Republic: D1. Inception report [online]. 2020. Dostupné z: [https://dotaceeu.cz/getmedia/aeac0d89-7db5-4c1a-909d-64c43c1186cd/D1-IR-JTP-CZ_FINAL-\(11-12-2020\)_for-publication_Final.pdf.aspx](https://dotaceeu.cz/getmedia/aeac0d89-7db5-4c1a-909d-64c43c1186cd/D1-IR-JTP-CZ_FINAL-(11-12-2020)_for-publication_Final.pdf.aspx).
- [124] Viz [76] Cakl et al. 2021.
- [125] MSK – Zápis ze 4. zasedání zastupitelstva Moravskoslezského kraje.
MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. Zápis ze 4. zasedání zastupitelstva Moravskoslezského kraje [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.msk.cz/cs/kraj/zastupitelstvo/zapis-ze-4-zasedani-8167/>.
- [126] Mandausová 2021.
MANDAUSOVÁ, K. Místo dolu jezero, hotel a rodinné domy. Sokolovská uhelná představuje svou vizi [online]. Forbes, 2021. Dostupné z: <https://forbes.cz/misto-dolu-jezero-hotel-a-rodinne-domy-sokolovska-uhelna-predstavuje-svou-vizi/>.
- [178] Wodopia 2016.
WODOPIA, F.-J. Coal industry restructuring in Germany [online]. Euracoal, 2016. Dostupné z: <https://euracoal.eu/events/presentations/>.
- [128] Program RE:START. viz [5].
- [128] Mendlová 2019.
MENDLOVÁ, Z. Chudé „špinavé“ kraje chtějí více z miliard vybraných za emisní povolenky [online]. iDnes.cz, 2019. Dostupné z: https://www.idnes.cz/usti/zpravy/emisni-povolenky-skupina-senatoru-z-karlovarskeho-a-usteckeho-kraje-zmena-z-nejchudsich-regionu-odch.A190521_476964_usti-zpravy_pakr.
- [129] Social Europe Publishing 2020.
SOCIAL EUROPE PUBLISHING. Just transition: A social route to sustainability [online]. 2020. Dostupné z: https://www.socialeurope.eu/wp-content/uploads/2020/08/Just_Transition_dossier.pdf.

AUTORKA

Kristina Zindulková je spolupracovnicí Výzkumného centra AMO. Kristina studovala environmentální studia a veřejnou ekonomii na Masarykově univerzitě a na Saskatchewanské univerzitě v Kanadě. S AMO spolupracuje od roku 2017: podílela se na přípravě Pražského studentského summitu, kde působila mimo jiné jako předsedkyně Environmentálního shromáždění OSN. Dnes se věnuje sociálním a ekonomickým dopadům energetické transformace.

✉ kristina.zindulkova@amo.cz

PROJEKT SHADE

Projekt SHADE (**S**hedding Anti-corruption Light into **D**ecarbonization of **E**nergy in the Czech republic, resp. Nasvícení korupčních **h**rozeb aktuální **d**ekarbonizační politiky České republiky) reaguje na kombinaci aktuálních hrozeb souvisejících s dopady klimatické krize, důsledky pandemie COVID-19 a s tím spojeného rostoucího nebezpečí korupčních praktik. Abychom mohli čelit tomuto zesílenému nebezpečí a oponovat praxi zneužívání narativů o pandemii pro ospravedlňování poklesu transparentnosti při nakládání s veřejnými financemi, bylo vytvořeno konsorcium vybraných expertů Transparency International - Česká republika (TI ČR) a členů klimatického týmu prestižního think-tanku Asociace pro mezinárodní otázky (AMO).

Transparency International - Česká republika

Nevládní nezisková organizace TI ČR působí na české scéně již od roku 1998. Česká pobočka celosvětové sítě protikorupčních organizací se intenzivně věnuje zlepšování procesů a fungování veřejné správy v České republice. Transparency dlouhodobě patří ke klíčovým pilířům boje proti korupci v naší zemi. Odborníci a aktivisté z řad Transparency odhalují velké i menší korupční kauzy, navrhuji legislativní i jiné systémové změny. TI ČR bezplatně pomáhá široké veřejnosti v oblasti práva, věnuje se vzdělávání zástupců z řad veřejné správy i byznysu a nebojí se chodit do každodenních soubojů s mocnými aktéry a vlivovými skupinami. Máme-li dostatek podkladů, nemlčíme a jednáme.

Asociace pro mezinárodní otázky

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Základním posláním AMO je přispívat k hlubšímu porozumění mezinárodnímu dění. Poskytujeme prostor pro vyjadřování a realizaci idejí, myšlenek a projektů sloužících k rozvoji vzdělanosti, porozumění a tolerance mezi lidmi. AMO je jedinečnou transparentní platformou, která zprostředkovává dialog mezi zástupci široké veřejnosti, akademické sféry, občanského sektoru, politiky a byznysu. Dlouhodobě podporuje zájem občanů České republiky o mezinárodní otázky a poskytuje informace nezbytné pro utváření vlastního názoru na současné dění doma i ve světě.